

Ikitaabo kya kabiri kya' **Baami** **Indangiriro**

Yiki kitaabo, kiyerekiini abaami bazinda ba'Bahisiraheeri na'be'Buyuda, ngiisi kwo bâli kizi twala. Baguma baabo, bâli riiri biija, banakizi simbaha Rurema, nga Hasa, na Yowashi. Haliko abingi baabo, banakizi tenguha Rurema. Na kundu bakakengulwa, haliko banalahira ukuyuvwa, kyanatuma Abahisiraheeri bagatwalwa imbohe mu mahanga. Iri hakalenga igindi myaka, Abayuda nabo, banayiji twalwa imbohe.

Muziizi muguma gwi'sikamiro, guli mu 2 Baami 2.14: «Mbu ahikage, analishulika ku miiji, ti: “E Nahano Rurema wa Hiriya, uli hayagi?” Lyeryo, ganayami bunduuka mwo kubiri, anajabuka.»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Abaleevi Hiriya bo na Hirisha (1.1–8.15)
- b) Abaami bingi, halinde ku kyanya Abahisiraheeri bakatwalwa mu buja i Babeeri (8.16–17.41)
- c) Abandu be'Buyuda, halinde ku kyanya bakatwalwa mu buja i Babeeri (18–25)

Hiriya na mwami Ahaziya

¹ Ikyanya Ahabu akaba keera afwa, abandu be'Mohabu banahuna, mu kulahira kwo bata-gaki twalwa na'Bahisiraheeri.

² Ahaziya, mwami wa'Bahisiraheeri, ikyanya âli riiri mu kajumiro i Samariya, anashonera mu kisiika ikiri mu nyumba ya hi'gulu lye'yabo, anatibuka, anakomeereka bweneene. Kwokwo, anatuma indumwa, igendi buuza umuzimu Baali-Zebubu mu kaaya ke'Hekurooni, ti: «Ka ngaakira?»

³ Ikyanya yizo ndumwa zâli ki riiri mu njira, umuganda wa Nahano anayijira umuleevi Hiriya, we'Tishibe, anamûbwira kwokuno: «Zirya ndumwa, ugendi ziyitangiira, unazibuuze: “Kituma kikagi mugweti mugagendera umuzimu Baali-Zebubu gwe'Hekurooni? Mu kihugo kyoshi kya'Bahisiraheeri, ka ndaaye Rurema úli mwo?”

⁴ Mugendi bwira mwami kwo Nahano adetaga kwokuno: “Kwokwo, ukoli gwejiiri ku ngingo, utagaki givyuka kwo, si ukola ugagifwira kwo.”»

⁵ Zirya ndumwa, iri zikagalukira imunda mwami, anazibuuza: «Kituma kiki mwa-galuka?» ⁶ Nazo, ti: «Twahumaanana na mundu muguma, anatubwira kwo tugaluke, tunakub-wire kwo Nahano adetaga kwokuno: “Kituma kiki watutuma imunda umuzimu Baali-Zebubu, gwe'Hekurooni? Mu kihugo kye'Hisiraheeri, ka ndaaye Rurema úli mwo? Kwokwo, ukoli gwejiiri ku ngingo, utagaki givyuka kwo, si ukola ugagifwira kwo!”»

⁷ Mwami anababuuza: «Uyo mwahumaanana, anamûbwira yukwo, ali mundu muki?» ⁸ Nabo,

ti: «Ashubi yambiiti imirondo ye'byoya.* Na mu kibuno, mwâli umukaba gwo'luhu.» Mwami anayami deta: «Uyo, ye Hiriya we'Tishibe!»

⁹ Ulya Hiriya, mwami anatuma umukulu wa'basirikaani, kuguma na'bandu baage makumi gataanu, kwo bagendi múgwata. Yabo basirikaani banamúgwana abwatiiri ku mugazi. Uyo mukulu anamúbwira: «E mundu wa Rurema, mwami akutumira kwo umanukire imwage.»

¹⁰ Hiriya anashuvya kwokuno: «Iri nangaba ndyagagi mundu wa Rurema, umuliro guyami tibuka mwi'gulu, gunakusingoole na'bandu baawe.» Lyeryo, umuliro ukulyoka mwi'gulu, gwanayami basingoola booshi.

¹¹ Ulya mwami anatuma ugundi mukulu, kuguma na'bandi makumi gataanu. Naye, anabwira Hiriya: «E mukozi wa Rurema, mwami akyula kwo umanukire imwage duba!»

¹² Hiriya anamúshuvya: «Iri nangaba ndi mundu wa Rurema, umuliro guyami tibuka mwi'gulu, gunakusingoole, kuguma na'bandu baawe.» Lyeryo kandi, umuliro gwa Rurema gwanashubi tibuka mwi'gulu, gwanayami basingoola booshi.

¹³ Iri hakazinda, mwami anatuma ugundi mukulu, na'bandu baage makumi gataanu. Uyo gundi mukulu yehe, anagendi fukama imbere lya Hiriya, anamúyinginga, ti: «E mukozi wa Rurema, nakuyinginga, utanyite! Kiri na yaba bakozi baawe makumi gataanu, utabayite. Si

* **1:8** 1.8 Kandi iri: Ashuba mundu we'bikarakara.

tuli bakozi baawe! ¹⁴ Lolaga! Umuliro ukulyoka mwi'gulu, keera gwajigiivya yabo bakulu babiri, kuguma na'bandu baabo. Kundu kwokwo, nakuyinginga, ungejeerere!»

¹⁵ Umuganda wa Nahano anabwira Hiriya: «Uyu musirikaani, mumanukanwe. Utamúyobohe.» Kwokwo, Hiriya anayimuka, banamanukanwa halinde imwa mwami.

¹⁶ Iri bakahika, Hiriya anabwira mwami: «Nahano adetaga kwokuno: “Kituma kiki mugweti mugagendera Baali-Zebubu, umugisi gwe'Hekurooni? Mu kihugo kyoshi kya'Bahisiraheeri, ka ndaaye Rurema úli mwo? Bwo wagira kwokwo, unakoli gwejiiri ku ngingo, utagaki givyuka kwo, si ukola ugagifwira kwo!”»

¹⁷ Iri hakazinda, mwami Ahaziya anashaaja, nga kwo Nahano akagwanwa abwira Hiriya.

Yibyoyoshi, bikakoleka mu mwaka gwa kabiri gwo'butwali bwa Yoramumu mugala Yehoshafaati, mwami we'Buyuda. Na bwo Ahaziya atâli busiri umwana wo'butabana, Yoramumu† anaba ye gayima ahandu haage.

¹⁸ Uyo mwami Ahaziya, agandi magambo go âli kizi gira, gayandisirwi mu Kitaabo kya'magambo ga'Baami be'Hisiraheeri.

2

Hiriya alengezibwa mwi'gulu

¹ Ikyanya Nahano âli kola agalengeza Hiriya mwi'gulu mu mbuusi ya'kasiru-siru, Hiriya na Hirisha bâli lyosiri i Girigaali. ² Ne'ri bakaba

† **1:17** 1.17 Yoramumu kandi iri Yehoramumu.

bakiri mu njira, Hiriya anabwira Hirisha: «Usigalage hano! Nahano anduma, mbu ngende i Beteeri.» Haliko, Hirisha analahira: «Nanga! Nga kwo Nahano ayamiri ho, na nga kwo uyamiri ho, ndagakusiga!» Kwokwo, banagendanwa, halinde i Beteeri.

³ Iyo munda i Beteeri, ikiso kya'baleevi kyanahulukira ku Hirisha, kyanamúbuuza: «Ka utayiji kwo zeene Nahano agayabiira nahamwinyu?» Hirisha, ti: «Nyiji kwokwo. Haliko, mutashubi bideta.»

⁴ Ha nyuma, Hiriya anashubi bwira Hirisha: «Usigalage hano! Nahano anduma, mbu ngende i Yeriko.» Haliko Hirisha anashiikiza, ti: «Nga kwo Nahano ayamiri ho, na nga kwo uyamiri ho, ndagakusiga.» Kwokwo, banagendanwa halinde i Yeriko.

⁵ Iyo munda i Yeriko, ikindi kiso kya'baleevi banahulukira ku Hirisha, banamúbuuza: «Ka utayiji kwo zeene Nahano agayabiira nahamwinyu?» Hirisha, ti: «Nyiji kwokwo. Haliko, mutashubi bideta.»

⁶ Hiriya anashubi bwira Hirisha: «Usigalage hano. Nahano anduma, mbu ngende i Yorodaani.» Haliko, Hirisha anashiikiza, ti: «Nga kwo Nahano ayamiri ho, na nga kwo uyamiri ho, ndagakusiga.» Kwokwo, banagendanwa.

⁷ Abaleevi makumi gataanu bâli bakulikiiri, halinde ku lwiji Yorodaani. Hiriya na Hirisha, banayimanga hoofi no'lwiji. Yabo baleevi nabo, banayisunga hala hiniini. ⁸ Haaho, ulya Hiriya anahogola ikanju lyage, analigonya, analishulika ku miji. Yago miji ganayami bunduuka

mwo kubiri. Bombi, banajabuka, mu kulenga áhayumiri.

⁹ Iri bakaba bakola yaho i kajabo, Hiriya anabwira Hirisha: «Ku kyanya ndazi lyosibwa imwawe, umbwire iri hali igambo lyo uloziizi ngugirire.» Hirisha anamúshuvya: «Nakuhuna kwo mbaabwe umutima gwawe, gumbwe mwo ubugira kabiri.»

¹⁰ Hiriya, ti: «Yibi wahuuna, biri bikayu. Kundu kwokwo, ikyanya ngatwalwa, iri wangambona, lyo ugagulonga. Halikago, iri utangambona, utagaki guhaabwa.»

¹¹ Iri bakaba bakiri mu yugwo muganuulo, lyeryo ngana, hanayami hulukira igaare lyo'muliro, ligweti ligakululwa ne'fwarasi zo'muliro, byanabahandula. Ulya Hiriya analengezibwa mwi'gulu, mu mbusi ya'kasirusiru.

¹² Hirisha, iri akabona kwokwo, anateerera umulaga kwokuno: «E daata! E daata! Si gali magaare ga'Bahisiraheeri, na ábagarongwiri!» Ha nyuma, atanaki shubi bona Hiriya. Kyana-tuma agagwata ibyambalwa byage ku mwizingeerwe, anabidaatula.

¹³ Ha nyuma, Hirisha anatoola lirya ikooti lya Hiriya,* anagalukira ku ngombe yo'lwiji Yorodaani. ¹⁴ Mbu ahikage, analishulika ku

* **2:13** 2.13 Yikyo kyambalwa kyáli riiri ngi'kooti lyo'kuyambalira ku kindi kyambalwa. Kyo Hiriya akatee yambika Hirisha ku kyanya akamúaalika kwo abe mwigirizibwa wage (1 Baami 19.19). Kwokwo kwo Hirisha akakihaabwa, kibe kye'mwage yenyene, mu kuyerekana kwo ye gasigala muleevi wa Rurema ahandu ha Hiriya.

miji, ti: «E Nahano Rurema wa Hiriya, uli hayagi?» Lyeryo, ganayami bunduuka mwo kubiri, anajabuka.

¹⁵ Kirya kiso kya'baleevi be'Yeriko, iri bakabona kwokwo, banadeta: «Gulya mutima gwa Hiriya, gukola mu Hirisha.» Kwokwo, banagendi músanganira, banayinama imbere lyage, mu kumúheereza ulushaagwa. ¹⁶ Banamúbwira: «Lolaga! Tuli bikalage makumi gataanu, tunali bakozi baawe. Aaho! Leka tugendi kuloogeza nahamwinyu. Hali ikyanya umutima gwa Nahano gwangamútwala, gunashubi gendi músiga ku mugazi mulebe, kandi iri mu ndekeera.» Hirisha ti: «Nanga! Mutagende!»

¹⁷ Haliko, banakaviiriza, halinde anayuvwa ishoni. Kwokwo, anabahanguula kwo bagende. Banalungika abandu makumi gataanu, banahisa isiku zishatu bagweti bagalooza-looza Hiriya ngiisi handu, batanamúbona.

¹⁸ Iri bakagalukira i Yeriko imunda Hirisha, anababwira: «Ka ndamùbuza kwo mutagende?»

Hirisha agira ikitangaaza

¹⁹ Ha nyuma, yabo bandu be'Yeriko banagendi bwira Hirisha: «E nahamwitu, nga kwo ubwini, yaka kaaya katusimisiizi bweneene. Haliko, amiji go tuhiiti, galyagagi mabi. Indalo ziitu, zitili mu yera bweneene.»

²⁰ Uyo Hirisha, ti: «Mubiike umuunyu mu mutanga muhyahya, munagundeetere.» Ne'ri bakamútwalira gwo, ²¹ anagenda ku shyoko ya'miji, anagulasha mwo, iri anadeta: «Nahano adetaga kwokuno: “Gano miji, keera

nagayeruusa, gabe miija. Ukulyokera buno, gataki yitiise, kandi iri kushalamuliisa abakazi inda.”» ²² Lyeryo ngana, galya miiji ganaba miija, ganagenderiiri ukuba miija halinde zeene, nga kwo Hirisha akadeta.

²³ Hirisha analyoka i Yeriko, anagenda i Beteeri. Ne'ri akaba akiri mu njira, misore miguma yanalyoka mu kaaya, yanatangira ukumúyamiriza kwokuno: «Shaaza ikihala imbere liitu!»

²⁴ Ulya Hirisha anakebagana, anabaloleekeza, anabadaaka kwi'ziina lya Nahano. Lyeryo, idubu zibiri zanalyoka mu kishuka, zanayami lya imisore makumi gana ni'biri.

²⁵ Hirisha anagenderera no'lugeezi, halinde ku mugazi Karimeeri. Na mu kulyoka yo, anagalukira i Samariya.

3

Izibo lya'Bahisiraheeri na'Bamohabu

¹ Ikyanya Yehoshafaati âli kola ne'myaka ikumi na munaana atwaziri i Buyuda, mu kihugo kye'Hisiraheeri, banayimika Yoramumu-gala Ahabu, anahisa imyaka ikumi ni'biri atwaziri mu kaaya ke'Samariya.

² Uyo Yoramumu âli kizi gira amabi imbere lya Nahano. Kundu kwokwo, atâli riiri mubi bweneene, nga yishe na nyina. Mukuba, lulya lwingo lwo'muzimu Baali lwo yishe âli yubasiri, akaluhongola. ³ Kundu kwokwo, anagenderera ukukizi gira byebirya byaha bya Yerobwamu

mugala Nebati, anahubiisa Abahisiraheeri, nabo banakizi bigira. Yibyo byaha, atanabijanda.

⁴ Mu kihugo kye'Mohabu, Mesha âli riiri mwami, anâli riiri mutuuzi we'bibuzi. Ngi-isi mwaka âli kizi rambulira imwa mwami wa'Bahisiraheeri ibyanabuzi bihumbi igana, kuguma no'bwoya bwe'bindi bibuzi bihumbi igana. ⁵ Halikago ikyanya Ahabu akaba keera afwa, uyo mwami we'Mohabu anahuna imbere lya mwami Yoramu wa'Bahisiraheeri.

⁶ Kwokwo, Yoramu analyokaga i Samariya, anakuumania abasirikaani booshi ba'Bahisiraheeri. ⁷ Anatuma indumwa imwa mwami Yehoshafaati we'Buyuda, ti: «Mwami we'Mohabu keera ahuna imbere lyani. Ka wangandabaala, gira tugendi mûlwisa?»

Uyo Mwami Yehoshafaati anashuvya: «Ndi ibiringiini! Si twe baguma! Abandu baani bali be'mwawe. Kiri ne'fwarasi zaani, ziri ze'mwawe. ⁸ Mu kugendi bateera, tugalenga luhande luhi?» Yoramu naye, ti: «Tugalenga mwi'shamba lye'Hedoomu.»

⁹ Mwami Yoramu anayimuka, kuguma na mwami we'Buyuda, kiri na mwami we'Hedoomu. Yabo baami, iri bakaba keera bagenda isiku zirinda, amiji ganabamalira. Kiri ne'bitugwa byabo, byanagabula.

¹⁰ Mwami wa'Bahisiraheeri anadeta: «Si kwo tuli baami bashatu, Nahano akatukuumania, gira atubiike mu maboko ga mwami we'Mohabu!»

¹¹ Mwami Yehoshafaati anabuuza: «Ka ndaaye muleevi wa Nahano úli hano, gira atubuu-gize ye?» Mu bakozi ba mwami Yoramumu we'Hisiraheeri, muguma anashuvya: «Hirisha mugala Shafaati ali hano. Âli riiri mukozi wa Hiriya.» ¹² Yehoshafaati anadeta: «Uyo, ali muleevi wa Nahano.» Yabo baami bashatu, banagendi múhanuusa.

¹³ Ikyanya bakahika, ulya Hirisha anabuuza mwami wa'Bahisiraheeri: «Biki byo undozizi kwo? Ugendi buuza abaleevi ba yisho, kiri na'ba nyoko.» Mwami wa'Bahisiraheeri, ti: «Twe baami kwo tuli bashatu, Nahano yenyene ye katukumania. Halikago bunu, tukola tugabikwa mu maboko ga mwami we'Mohabu.»

¹⁴ Hirisha, ti: «Nashiikiza kwi'ziina lya Nahano wo'bushobozi, anali ye ndi mu kolera. Bwo mwira wawe wa Yehoshafaati, mwami we'Buyuda, akola hano, kyo kitumiri ngweti ngamúheereza ulushaagwa. Buzira kwokwo, ndangakutwaziizi kiri ne'hiniini, kiri no'kulola ku malanga gaawe. ¹⁵ Ku yukwo, undeeterage umundu úyiji ukulasa ululanga.» Banamúleetera ye.

Ku kyanya âli gweti agalulasa, imisi ya Nahano yanayijuza Hirisha, ¹⁶ anatondeera ukudeta: «Nahano adetaga kwokuno: Mwi'no ndekeera, mukizi humba mwe'bishimo ngiisi handu. ¹⁷ Kundu mutagaabona imbuusi kandi iri invula, haliko ino ndekeera yoshi igayijula mwa'miiji, munaganywe kuguma ne'ngaavu zinyu, ne'bindi bitugwa biinyu. ¹⁸ Yiri igambo,

livwarusiri bweneene imwa Nahano, anali ye gamùheereza ikihugo kye'Mohabu.

¹⁹ «Na kwakundi, mugaahima ngiisi kaaya ke'nzitiro ngomu, na ngiisi kaaya kiija. Ibiti byatwo biija, byoshi mugabitema. Ne'shyoko zaamwo, mugazifulira. Ne'ndalo zooshi, kundu ziri ne'nagiira, mugazishereeza mu kuzilunda mwa'mabuye.»

²⁰ Kwokwo iri bukakyagaga shesheezi, ku kyanya kyo'kutanga kwa'matuulo, banabona amiji gagolomba ukulyoka uluhande lwe'Hedoomu, ganaboneka ahandu hooshi.

²¹ Balya Bamohabu, iri bakayuvwa kwa'baami bashatu bayiji bateera, banahamagala abandu booshi, kutondeerera ku misore halinde ku bashaaja. Yabo booshi, banagwa ku bilwaniiso, banagendi yiguga ku mbibi ze'kihugo kyabo.

²² Iri bukakya, balya Bamohabu banabona izuuba likola mu tunduuka hi'gulu lya'miiji, banalangiiza mu miiji, banabona gali madukula nga muko, ²³ banadeta: «Yee! Muko yugu! Yaba baami bashatu, bashuba mu lwa boonyene ku boonyene, keera banayitana. Tugendage, tushahule ibindu byabo.»

²⁴ Haliko, iri bakahika mu shumbi ya'Bahisiraheeri, Abahisiraheeri banabateera, banabashindibuka kwo, halinde i Mohabu, iri banabayita bweneene. ²⁵ Banahongola utwaya twabo. Na ngiisi ho bakalenga ku ndalo nyiija, ngiisi muguma âli kizi lasha mwi'buye, halinde zooshi zanayijula mwa'mabuye. Na kwakundi, banifulira ishyoko zooshi za'miiji. Kiri ne'biti biija byoshi, banakizi bitemera

haashi. Hakasigala naaho akaaya kahamu ke'Kiiri-Haraseeti. Yako nako, yabo bashosi ábâli kizi lwisa akahobola, banakasokanana, banakateera.

²⁶ Ulya mwami we'Mohabu, iri akabonaga kwi'zibo lyabakayira, anayabiira abasirikaani magana galinda, ábâli kizi lwisa ingooti. Âli loziizi ubulyo bwo'kusheshera ha kati ka'bagoma, hoofi na'kaaya ke'Hedoomu, haliko atanashobola.

²⁷ Haaho, anayabiira mugala wage we'fula, anamútwala ha luzitiro lwa'kaaya, anamútanga, libe ituulo lyo'kusiriiza. No'yo mugala wage, ye wangayimiri ahandu haage. Abahisiraheeri booshi, iri bakabona kwokwo, banahuumirwa ngana. Banasiga kalya kaaya, banagalukira mu kihugo kyabo.

4

Hirisha atabaala namufwiri

¹ Lusiku luguma, namufwiri úkasigwa na muguma wa mu baleevi anayiji bwira Hirisha: «E Nahamwitu, yibanie keera akafwa, unayiji kwo âli simbahiri Rurema. Haliko buno, umundu ye akakaaba ifwaranga, keera ambikira ikikando kwo agatwala bagala baani bombi, babe baja baage.»

² Hirisha anamúbuuza: «Aaho! Kuti kwo nangakutabaala? Umbwire ngiisi byo ugweti mu mwawe.» Uyo maawe, ti: «E waliha, ndaahyo ngweti, ha nyuma lye'hirengo hiniini hya'mavuta.»

³ Hirisha anamúbwira kwokuno: «Ugendage imunda abatuulani baawe, unatiize ye'birugu, halinde bibe bingi bweneene. ⁴ Ha nyuma, unagendi yiyigalira mu mwawe, kuguma na bagala baawe. Yibyo birugu, munatondeere ukubiyijuzwa mwa'mavuta. Ngiisi kirugu kyo mugakizi yijuzwa, munakibiike ibutambi.»

⁵ Uyo maawe anamúsiga, anagendi yiyigalira mu nyumba kuguma na'bagala, anatangira ukufuka amavuta mu birugu. ⁶ Yibyo birugu, iri bikayijula byoshi, anabwira mugala wage, ti: «Undeetere ikindi kirugu.» Naye, ti: «Ndaakikyo kindi!» Haaho-haaho, galya mavuta ganakama.

⁷ Yibyo íbikakoleka, uyo mukazi anagalukira imwo'mundu wa Rurema, anagendi múmenyeesa byo. Naye, ti: «Galya mavuta, ugendi gaguliisa. Ifwaranga zo ugagalonga kwo, unalihe mwe'myenda yawe. Na'gandi ágagaaba gasigiiri, gamùtunge, mwe na bagala baawe.»

Hirisha atabaala Umushuneemu-kazi

⁸ Lusiku luguma, Hirisha akagenda mu kaaya ke'Shuneemu. Yumwo, mwâli riiri mukazi muguma mugale. Uyo mukazi, anayegereza Hirisha, mbu ayiji lya ibyokulya. No'kulyokera yulwo lusiku, Hirisha âli kizi lenga-lenga yaho, analengi lya ibyokula.

⁹ Uyo mukazi anabwira yiba kwokuno: «Uyu mundu úli mu hika-hika hano, ndi na'kasiisa kwo ali mutaluule wa Rurema. ¹⁰ Ku yukwo, tuyubake ikisiika ku nyumba yitu, kinabe nga nyumba íri hi'gulu lye'yabo, tunamúbiikire

mwe'ngingo, na'kashasha, ne'kiti, ni'tara. Kwokwo, ngiisi kyanya agakizi tuzaatira, mwomwo mwo angakizi handa.»

¹¹ Iri hakashubi ba lusiku luguma, uyo Hirisha anahika iyo munda, anayingira mu kirya kisiika kyage, gira aluhuuke. ¹² Anabwira umukozi wage Gehazi: «Uhamagale Umushuneemukazi.»

Uyo mukazi, iri akayija, ¹³ Hirisha anabwira umukozi wage Gehazi: «Uyo mukazi, umúbwire kwokuno: Tubwini ngiisi kwo ugweti ugayitubanula hi'gulu liitu. Kwokwo buno, biki byo twangakutabaala? Ka hali igambo lyo twangagendi kuhuunira imwa mwami, kandi iri imwo'mukulu wa'basirikaani?» Uyo mukazi, ti: «Niehe nduuziri bwija mu bandu baani.»

¹⁴ Hirisha anashubi buuza Gehazi: «Aaho! Twangamútabaala biki?» Gehazi, ti: «Uyo mukazi, ndaaye mwana ahiiti, na yiba akola mushaaja.»

¹⁵ Hirisha, ti: «Ugendi múhamagala.» Ne'ri akamúhamagala, anayija, anayimanga ha mulyango. ¹⁶ Hirisha anamúbwira kwokuno: «Mu gundi mwaka, ku kyanya íkiri nga kyekino, ugaaba ukoli tengetiiri umwana.» Naye, ti: «E nahamwitu, nanga, si uli mukozi wa Rurema! Utandebe, nie mukozi wawe.»

¹⁷ Kundu kwokwo, ulya mukazi anaheeka inda. Na ku kyekirya kyanya mu gundi mwaka, anabuta umwana, nga kwo Hirisha áli mali gwanwa amúbwira. ¹⁸ Uyo mwana, anagenderera ukukula.

Lusiku luguma, uyo mwana anakulikira yishe iwa kutanduula abimbuzi. ¹⁹ Haaho, anabwira yishe: «E daata, itwe likola mu lyana bwe-neene.» Yishe anabwira umukozi muguma: «Umúwalire nyina.»

²⁰ Ne'ri akamúhisa imunda nyina, anabwatala ku madwi ga nyina, halinde kalenge-renge. Uyo mwana, anabuli fwa. ²¹ Nyina anagendi múgwejeza ku ngingo yo'lya mundu wa Rurema, anayigala ulwivi, anahuluka.

²² Ha nyuma, anahamagala yiba, anamúbwira: «We kongwa! Umbeereze umukozi muguma, na punda muguma. Ngatee kwabadukira imunda umundu wa Rurema. Ha nyuma, ngabuli galuka.»

²³ Yiba, ti: «Kituma kiki uloziizi ukumúbona zeene? Si lutali lusiku lukulu lwe'mbaluko yo'mwezi, kandi iri lwe'Sabaato.» Naye, ti: «Leka kwokwo.»

²⁴ Uyo nyina wo'mwana anabiika ibyajo ku punda, anabwira umukozi: «Tuvwarukage! Utanayimange mu njira, ndanazi kubwira.»

²⁵ Uyo nyina anayimuka, anayami genda imunda umundu wa Rurema, ku mugazi Karimeeri.

Uyo Hirisha, iri akalangiiza uyo mukazi agweti agayija, anabwira Gehazi, umukozi wage: «Lolaga! Ulya Mushuneemu-kazi, ulira. ²⁶ Vwaruka, ugendi músanganira, unamúbuuze: “Ka buholo? Ka yibalo ali mugumaana? No'mwana, ka ali mugumaana?”» Iri akamúbuuza, uyo Mushuneemu-kazi anashuvya: «Tuli bagumaana.»

²⁷ Uyo mukazi, iri akahika ku mugazi imunda uyo mundu wa Rurema, anamúgwata amagulu. Gehazi anayegeera, gira amúshaaze. Haliko, uyo mukozi wa Rurema anamúbwira: «Umúleke, bwo akoli shengusiri. Kundu kwokwo, ama-goorwa gaage, Nahano atazi mmenyeesa kiri ni'gambo.»

²⁸ Ulya mukazi anamúbwira kwokuno: «E nahamwitu, si ndaaye mwana n'gakuhuuna! N'ganakuyinginga kwo utambeereze umulan-gaaliro gwe'kinyoma.»

²⁹ Hirisha anabwira Gehazi: «Uyiringikanie ukubalama. Uyabiirage ingoni yani, unagende mulindi-mulindi. Utayimange mu njira, mbu uganuule na mundu yeshi. Hatanagire mundu yeshi úgakulamusa mu njira. Ugendage, halinde mu nyumba áhali uyo mwana, unalambike iyi ngoni yani hi'gulu lyage.»

³⁰ Uyo maawe anabwira Hirisha: «Nga kwo Nahano ayamiri ho, na nga kwo uyamiri ho, ndagakusiga.» Kwokwo, Hirisha anayimuka, banagendanwa.

³¹ Uyo Gehazi anagwanwa imbere, anayami lambika irya ngoni ku malanga go'mwana, shoobe! Kwokwo, anagaluka, anahumaanana na Hirisha, anamúbwira: «Ulya mwana atavyuka.»

³² Hirisha, mbu ahikage, anayami yingira yenyene mu kisiika, anagwana ikirunda kyo'lya mwana ku ngingo. ³³ Anayigala ulwivi, anahu-una Nahano. ³⁴ Anayubama ku'yo mwana. Akanwa kaage, anakabiika ku kanwa ko'yo mwana, anabiika na'masu ku gaabo, na'maboko ku gaabo. Ne'kyanya akaba akoli múyubamiri

kwo, amagala go'yo mwana ganatondeera ukulonga ikyuya.

³⁵ Hirisha anayimuka, anatondeera ukuzumba-zumba mu kisiika. Ha nyuma, anagaluka, anashubi múyubama kwo. Umwana anayasamura ubugira galinda, abuli lambuula amasu.

³⁶ Hirisha anahamagala Gehazi, anamúbwira: «Ugendi hamagala uyo Mushuneemu-kazi.» Ne'ri akamúhamagala, Hirisha anamúbwira: «Yabiira mugala wawe.» ³⁷ Uyo maawe, anayinama ku magulu ga Hirisha, iri anadeta kongwa, anayabiira mugala wage, anamúgendana.

Inyungu íyijwiri ulufu

³⁸ Hirisha anagalukira i Girigaali, ku kyanya kyo'mwena mukayu.

Lusiku luguma, ikyanya Hirisha âli kuumaniri ne'kiso kya'baleevi, anabwira umukozi wage: «Biika inyungu mbamu ku muliro, ubalize yaba baleevi ibyokulya.»

³⁹ Muguma wabo anagendi sobeera mu ndalo. Ne'yo munda, anagwana íkiri nga muzabibu gwa mu kishuka, anatwa kwe'bitumbwe íbiri nga tufunga. Anatumamba mu shaho zi'kanju lyage.

Ikyanya akagaluka, anabitenga-tenga, anabibiika mu nyungu, ndaanaye mundu úkamenya kwo biri biki. ⁴⁰ Yibyobyokulya, byanayihulwa. Halikago, iri bakabitoma kwo, banayitulikania, ti: «E Hirisha maashi mundu wa Rurema, si bino byokulya bigatuyita!» Ne'ri bakagira mbu babilye, byanabayabira.

⁴¹ Hirisha anadeta: «Mutee leeta umushyano.» Ne'ri bakamúleetera gwo, anagulagaliza mu nyungu, anadeta: «Buno, ubaheereze byo, balye.» Ne'kyanya bakabilya, ndaakwo bikaki bagira.

Hirisha aliisa abandu igana

⁴² Mundu muguma analyoka i Baali-Shalisha, analeetera Hirisha ubusuuzu bwe'ngano, kuguma ne'mikate makumi gabiri ikagirwa mu mushyano gwo'bulo. Yubwo bulo, bwâli riiri bwe'tomola ku yugwo mwaka. Hirisha anabwira Gehazi, umukozi wage, kwo aheereze abandu balye. ⁴³ Naye, ti: «Yibi bitangakwira abandu igana.»

Hirisha anadeta: «Ubaheereze byo, balye. Mukuba, Nahano adetaga: “Bagaalya, banahaage. Ne'bindi binasigale kwo.”»

⁴⁴ Kwokwo, Gehazi anababaliza ibyokulya. Ne'ri bakabilya, banahaaga. Ne'bindi byanasi-gala, nga kwo Nahano akagwanwa adeta.

5

Namaani akizibwa umubembe

¹ Hâli riiri mukulu muguma wa'basirikaani be'Haraamu, iziina lyage Namaani. Uyo Namaani, mwami nahamwabo âli múkuuziri bwe-neene. Mukuba, ku njira yage, Nahano akahimi-isa Abaharaamu. Uyo Namaani, kundu âli riiri kikalage kyo'musirikaani, haliko âli riiri munamubembe.

² Yabo Baharaamu, ikyanya bakagendi lwa na'Bahisiraheeri, banagwata umunyere

mwanuke imbohe, anayiji ba muja wa muka Namaani.

³ Lusiku luguma, uyo munyere anabwira nabuja: «E maawe, bwangabiiri bwija nahamwitu agende i Samariya, agendi bona umuleevi. Uyo muleevi, yeki angamúkiza ubulwazi bwage.»

⁴ Yago magambo, iri Namaani akagayuvwa, anagendera mwami we'Haraamu, anamúganuulira go. ⁵ Mwami, ti: «Ugendage yo! Ngayandikira mwami wa'Bahisiraheeri amaruba.» Kwokwo, Namaani anayimuka, anatwala ibingorongoro bihumbi makumi gashatu bye'harija, ne'bingorongoro bihumbi ndatu bye'nooro, ne'mirondo ikumi yo'mulimbo.

⁶ Galya maruba gáli mayandike kwokuno: «E mwami, nakulungikira uyu musirikaani Namaani, gira umúkize umubembe.»

⁷ Yago maruba, mwami wa'Bahisiraheeri mbu agasome, anayami daatula ibyambalwa byage, anadeta kwokuno: «Yayewe! Ka nie Rurema? Ka mwami we'Haraamu atoniri kwo mbiti ubushobozi bwo'kuyita umundu, na njubi múkiza? Kituma kikagi andumira uyu mundu wage, mbu nimúkirize ye umubembe? Mumenye buno kwo'yu mundu aloziizi naaho ukundeetera imbamba.»

⁸ Hirisha, umuleevi wa Rurema, iri akayuvwa umwazi kwo mwami wa'Bahisiraheeri keera adaatula ibyambalwa byage, anamútumira indumwa, ti: «Kituma kiki wadaatula ibyambalwa? Uyo mundu, umúndumire. Kwokwo,

lyo alonga ukumenya kwo hali umuleevi mu Bahisiraheeri.»

⁹ Uyo Namaani anagenda na'magaare gaage go'kukululwa, ne'fwarasi zaage. Ne'ri akahika ha lwivi lwa Hirisha, anayimanga. ¹⁰ Hirisha anatuma umukozi wage, amúbwire kwokuno: «Ugendi yiyulubiza ubugira kalinda mu lwiji Yorodaani. Kwokwo, lyo'mwego gwawe gugaaba mugumaana, unabe wakira lwoshi.»

¹¹ Uyo Namaani anabona buligo bweneene, anayikuutuza, ti: «Njubi yiji kwo agahulukira ha mbuga, tubonaane. Anambuunire imwa Rurema Nahamwabo. Ahume na ho ndwaziri, na nyami kira. ¹² Inyiiji ze'yo munda i Damasiki, Habana na Faripaari, ka zitali zo nyiija ukuhima inyiiji zooshi za'Bahisiraheeri? Ka ndangakarabiri mwo, na ngire?» Kwokwo, anashaaga yaho, akoli rakiiri bweneene.

¹³ Kundu akadeta kwokwo, haliko abakozi baage banamúbwira: «E nahamwitu, umuleevi, nga ngakubwiziri kwo ugire igambo lihamu, ka utangaligiziri? Aaho! Ka itali yo haahe, bwo akubwira naaho, kwo ugendi yiyulubiza, unakire?»

¹⁴ Iri hakatama, ulya Namaani anagira nga kwo akabwirwa na Hirisha, umundu wa Rurema, anamanukira ku lwiji Yorodaani, anayiyulubiza mwo ubugira kalinda. Ne'ri akayusa ukugira kwokwo, anabona kwo keera akira lwoshi. Lulya luhu lwage, lwanaba lulembu, lwanadula nga lwo'mwana mwanuke.

¹⁵ Uyo Namaani anayami galukira imwo'mundu wa Rurema, kuguma na'bandu

baage booshi, anadeta: «E waliha, ngola mukozi wawe. Buno ngoli yiji kwo ndaaye gundi Rurema mu kihugo, átali Rurema wa'Bahisiraheeri naaho. Ku yukwo, mwe bakongwa mwe, buno muyabiire luno lutengu.»

¹⁶ Uyo Hirisha, ti: «Nahano, ye ngweti ngakolera. Nga kwo ayamiri ho, ndaalwo lutengu lwo ngayabiira.» Kundu Namaani akamúyinginga bweneene, halikago Hirisha anashiikiza.

¹⁷ Namaani anashubi deta: «Iri byangabiri kwokwo, we kongwa, umbeereze uluvu úlwangabetulwa ne'biiza bibiri bya bapunda. Buno, ngola mukozi wawe. No'kulyokera zeene, ndagaki tanga ituulo lyo'kusiriiza lwoshi, kandi iri lyo'kuyerekana ingoome, ku migisi. Si ngakizi bitanga imwa Nahano naaho!

¹⁸ «Nahano angejeerere ku lino igambo liguma naaho. Ikyanya nahamwitu ali mu gendi yikumba umugisi gwage Rimooni mu luheero, ali mu yinama, anahise amalanga haashi. Haaho lyo naani ngayinama, bwo'kuboko kwani kwo asikamiiri kwo. Ku yiryo igambo, nahuuna kwo Nahano angejeerere.» ¹⁹ Hirisha, ti: «Ugendage no'mutuula.» Kwokwo, Namaani anashokola injira.

Ikyanya atâli zaazi yikondeera, ²⁰ Gehazi anadeta kwokuno: «Si nahamwitu keera alekeerera Umuharaamu Namaani kwo agende, buzira kuyabiira ku byo aleeta. Nga kwo Nahano ayamiri ho, namu gendi mútuna, gira ambeereze yibyo bindu.» (Uyo Gehazi âli mukozi wa Hirisha. Na Hirisha âli mukozi wa Rurema.)

21 Kwokwo, Gehazi anayimuka, anakwabadukira áhali Namaani. Namaani mbu akebagane, anabona umundu amúkulikiiri ku mulindi. Kyanatuma agashonooka mwi'gaare lyage, anamúgwana, anabuuza: «Ka buholo?»

22 Gehazi anashuvya kwokuno: «Tuli bagumaana. Haliko nahamwitu anduma, ti: “Buno keera nalaalirwa na'baleevi babiri, ba mu kiso kya'baleevi. Balyosiri mu migazi ya Hifurahimu. We kongwa! Ubaheereze ibingorongoro bihumbi bishatu bye'harija, ne'byambalwa bibiri byo'mulimbo.”»

23 Uyo Namaani, ti: «Nayemeera! Si mwangayabiira kiri ne'bingorongoro bihumbi ndatu bye'harija.» Anamúyinginga kwo abiyabire. Ha nyuma, anamúbohera amatu gabiri, anamúheereza ne'mirondo ibiri yo'mulimbo, anabiheereza abakozi baage babiri, gira babitwalire Gehazi.

24 Iri bakahika kwi'rango, ngiisi ho Hirisha âli tuuziri, Gehazi anayabiira amatu ge'harija, anagatwala mu nyumba yage. Ha nyuma, anahanguula yabo bakozi kwo bayigendere.

25 Uyo Gehazi, iri akayingira úmuli Hirisha, Hirisha anabuuza: «E Gehazi, hayi uli mu lyoka?» Gehazi, ti: «E waliha, ndaaho njubi geeziri.»

26 Hirisha anamúbwira kwokuno: «Ka utayiji kwo mu mutima gwani tushubanwa, ku kyanya ulya mundu ashonooka mwi'gaare lyage, gira akulamuse? Kino kyanya, kitali kyo'kuyabiira iharija kandi iri ibyambalwa, kandi iri indalo,

kandi iri mizabibu, kandi iri bibuzi ne'ngaavu, kandi iri baja na'baja-kazi.

²⁷ «Ku yukwo, umubembe úgushuba ku Namaani, we gukolaga gugagwata. Kiri na'bandu booshi be'bibusi byawe, nabo gugakizi bayahukira, halinde imyaka ne'myakuula.» Haaho-haaho, Gehazi anayami lyoka yaho, akoli dunduusiri no'mubembe. Umwego gwage, gwâli kola mweru-mweru nga lugungu.

6

Isheenyoyaleremba ku miji

¹ Lusiku luguma, ikiso kya'baleevi kyanayiji bwira Hirisha, ti: «Hano ho tuli mu kuumana, hakola haniini. ² Aaho! Utuhanguule tugende i Yorodaani. Ngiisi mundu atemage ikiti kigumakiguma, gira tukayubake inyumba yo twangakwirwa mwo.» Hirisha naye, ti: «Mugendage!»

³ Muguma wabo anamúyinginga, ti: «We kongwa we! Ka tutangagendanwa? Si tuli bakozi baawe.» Naye, ti: «Tugagendanwa.» ⁴ Kwokwo, banagendanwa.

Balya baleevi, iri bakahika ha lwiji Yorodaani, banatondeera ukutema ibiti. ⁵ Muguma wabo, ikyanya âli kizi bitema, isheenyoyage yanarohoka, yanatibukira mu lwiji, anatulikira mu malira, ti: «E nahamwitu, twagooka! Iyi sheenyoyagitiiza.»

⁶ Uyo Hirisha anabuza: «Hayi yatibukira?» Ne'ri akamúyereka, Hirisha anatema ibango, analitibulira mu lwiji. Haaho-haaho, irya sheenyoyanaleremba ku miji. ⁷ Hirisha

anamúbwira kwo agiyabiirage. Kwokwo,
anagolola ukuboko, anagiyabiira.

Abaharaamu bagwatwa mu mutego

⁸ Yabo Baharaamu, ikyanya bakagira izibo na'Bahisiraheeri, mwami we'Haraamu anagira inaama na'bakulu ba'basirikaani baage, gira bamenye ngiisi ho bagashumbika.

⁹ Haaho, ulya Hirisha anagendi menyeesa mwami wa'Bahisiraheeri, ti: «E waliha, ube makengwa! Abaharaamu bakola ibiringiini ukututeera.»

¹⁰ Kyanatuma mwami wa'Bahisiraheeri agagendi tanduula yaho, nga kwo akabwirwa. Uyo Hirisha, anagenderera ukukizi kengula mwami, halinde anakizi ba makengwa. Yiryo igambo, lyâli kizi kolekaga ubugira kingi, ¹¹ halinde mwami we'Haraamu anaraakara bweneene.

Iri hakatama, uyo mwami anatumira abakulu ba'basirikaani baage, anababuza: «Ha kati kiinyu, nyandi úgweti úgamenyeesa mwami wa'Bahisiraheeri ngiisi byo ndi mu shungika?»

¹² Muguma wabo anashuvya, ti: «E mwami, nahamwitu, mu kati kiitu, ndaaye úli mu múmenyeesa ishungi zaawe. Haliko, umuleevi Hirisha, wa'Bahisiraheeri, ayamiri ali mu múhwehuka kiri na'magambo gooshi go uli mu deta mu kisiika kyawe kyo uli mu gwejera mwo.»

¹³ Mwami, ti: «Mugendi gahiriza, mumenye ngiisi ho ali, gira ndungike abandu, bagendi múgwata.» Ne'ri bakagaluka, banamúbwira kwo Hirisha akola i Dotaani. ¹⁴ Uyo mwami anatumama ye'kiso kihamu kya'basirikaani, kuguma

na'magaare gi'zibo, ne'fwarasi zaago. Yabo basirikaani, banahika yo bushigi, banasokanana akaaya imbande zooshi.

¹⁵ Iri bukakya shesheezi, umukozi wa Hirisha anavyuka, anahulukira imbuga. Lyeryo, anabona abasirikaani basokaniini akaaya, bali na'magaare gi'zibo, kiri ne'fwarasi zaago. Ulya mukozi, anagalukira mu nyumba, anabuuza: «E nahamwitu, buno tugirage kuti?»

¹⁶ Hirisha anashuvya, ti: «Utayobohe! Si bo tuliriinwi, bo bingi, ukuhima bo baliriinwi.»

¹⁷ Ulya Hirisha anahuuna Rurema: «E Nahano, umúhumuulage amasu, alonge ukubona.» Ikyanya Nahano akamúhumuula go, anabona imigazi yoshi iyijwiri kwa'magaare go'muliro, kiri ne'fwarasi zo'muliro. Yibyoyoshi, byâli sokaniini Hirisha.

¹⁸ Balya Baharaamu, iri bakayiji teeraga Hirisha, anahuuna Rurema kwokuno: «E Nahano, yaba bandu booshi, ubahumaaze.» Nahano anabahumaaza.

¹⁹ Uyo Hirisha anababwira kwokuno: «Si mwahuba injira. Katanali ko kaaya mugweti mugalooza kano. Mungulikire! Ngamütwala imwo'yo mugweti mugalooza.» Anabarongoora, halinde mu kaaya ke'Samariya.

²⁰ Iri bakaba keera bakayingira mwo, Hirisha anashubi huuna kwokuno: «E Nahano, ubahumuulage, gira babone.» Nahano anabahumuula. Ne'ri bakayitegeereza, banagwana bakola mu kaaya ke'Samariya.

²¹ Mwami wa'Bahisiraheeri, iri akababona, anabuuza Hirisha: «E daata, ka nyami bayita?»

22 Hirisha, ti: «Hatagire ye ugayita! Mu yaba booshi, ndaaye ye ukagwata imbira ku ngooti yawe, kandi iri ku myambi. Ku yukwo, utangabayita. Utee baheereza amiji ne'byokulya, gira balye, bananywe. Ha nyuma, unabaliike bagalukire imunda nahamwabo.»

23 Kwokwo, mwami anabazimaana. Ne'ri bakayusa ukulya no'kunywa, anabahanguula kwo bagalukire imwa nahamwabo. Ukulyokera ku yulwo lusiku, balya Baharaamu batanaki teera ikihugo kye'Hisiraheeri.

Abandu be'Samariya bashalika

24 Iri hakalenga isiku, uyo mwami Beni-Hadaadi we'Haraamu anakuumania abasirikaani baage booshi, anagendi sokaana akaaya ke'Samariya. 25 Mu yako kaaya, umwena gwanagunuza mwo, halinde itwe lya punda, lyanagulwa ku bingorongoro makumi galimunaana bye'harija. Ne'garama igana za'mazongoroko ge'ngunde,* zikagulwa ku bingorongoro bitaanu bye'harija.

26 Lusiku luguma, mwami wa'Bahisiraheeri âli kizi zaata ku luzitiro lwa'kaaya, anayuvwa umukazi amúhamagala, ti: «E nahamwitu, und-abaale, maashi, we kongwa!»

27 Mwami anamúbwira: «Nahano, iri angalahira ukukutabaala, niehe ngalyosa ubutabaazi hayi? Ka kulyoka mu kiyeluuliro

* 6:25 6.25 mazongoroko ge'ngunde Bishobokiini kwo yago magambo gakakolesibwa hano mu kuyerekana imbiriri nguma ye'byokulya ibitakwaniini.

kye'ngano, kandi iri kulyoka mu mukenge?
²⁸ Aaho! Igoorwa lyawe, liri kuti?»

Anashuvya kwokuno: «Bigingo twayemereza-
 nia no'yu mukazi kwo tulye mugala wani, gira
 kusheezi tukalye uwe'mwage. ²⁹ Kwokwo, keera
 twadeeka mugala wani, twanamúlya. Ne'ri
 bukakya, nanamúbwira kwo tulyagage mugala
 wage naye, haliko anamúbisha.»

³⁰ Ulya mwami, mbu ayuvwe kwokwo,
 anadaatula ibyambalwa byage hi'gulu
 lyo'mwizingeerwe. Ne'ri akaba akola mu genda
 ha butambi lyo'luzitiro, abandu banabona kwo
 akoli yambiiti ubusuuzu. ³¹ Anadeta: «Ulya
 Hirisha mugala Shafaati, iri ndangamúsingula
 itwe zeene, Rurema anambane.»

³² Uyo mwami anayami kyula kwo bagendi
 leeta Hirisha. Ku yikyo kyanya, Hirisha áli
 bwatiiri mu nyumba, kuguma na'bashaaaja. Yizo
 ndumwa za mwami, ikyanya zitáli zaazi hika,
 Hirisha anabwira abashaaja kwokuno: «Lo-
 lagi! Ulya mwitani, keera atuma umundu
 mbu ayiji nzingula itwe. Ikyanya agaahika
 hano, mumúhangirire. Mutamúhanguule
 kwo ayingire. Nahamwabo yenyene, agayija
 amúshalagiiri.»

³³ Ikyanya akaba atazi yusa ukudeta, mwami
 anahika, anadeta: «Yaga makuba gooshi,
 galyosiri imwa Nahano. Kituma kiki ngaki
 langaalira kwo agatutabaala?»

7

¹ Hirisha anashuvya mwami kwo Nahano ade-
 taga kwokuno: «Kusheezi ku kyanya nga kino,

muno mu Samariya ibilo bishatu byo'mushyano bigaagulwa ku kingorongoro kiguma naaho kye'harija. Ne'bilu ndatu byo'bulo, nabyo bigaagulwa ku kyekyo kingorongoro kiguma.»

² Umusirikaani mukulu we'bwami, anabwira Hirisha: «Lolaga! Kundu Nahano yenyene angayigwiri utwazo twa mwi'gulu, yiri igambo litagaaziga.» Hirisha naye, ti: «Yiri igambo, ugali-bona na'masu gaawe. Si wenyene utagaabilya kwo.»

Abasirikaani be'Haraamu bapuumuka

³ Haaho ha mbuga lyo'lwivi lwa'kaaya ke'Samariya, hâli riiri abanamubembe bana. Yabo bandu banahanuusania, ti: «Kituma kiki tugabeera hano, halinde tufwe? ⁴ Aaho! Iri twangayingira mu kaaya, tugaafwa nyene hi'gulu lyo'mwena. Na kundu twangabeera hano, kuli kwokwo kufwa. Bwangaba bwija tuyisheegule mu shumbi ya'Baharaamu. Nga bangatuleka tube ho, bwangaba bwija. Kandi iri bangatuyita, byoshi biryagagi byo biguma.»

⁵ Kwokwo, iri bukatondeera ukuyira, balya bashosi banagendi yifunda mu shumbi za'Baharaamu. Halikago, iri bakayingira mwo, ndaaye mundu ye bakagwana.

⁶ Mukuba, Nahano akagira yabo Baharaamu bayuvwe ikilulumbo nga kya kiso kihamu kya'basirikaani. Bakayuvwa nga'magaare gi'zibo, kiri na ge'fwarasi, banabwirana kwokuno: «Yayebe! Si mwami wa'Bahisiraheeri abulika abasirikaani ba'Bahiti, na'Bamiisiri, gira bayiji tuteera.»

⁷ Mu bwobwo bushigi, balya Baharaamu banayimuka, banatibita booshi, gira bayikize, banasiga ishumbi zaabo, kiri ne'fwarasi na bapunda. Yizo shumbi, banazisiga maata.

⁸ Balya banamubembe, iri bakahika ha butambi lye'shumbi, banayingira mwi'heema liguma, banalya no'kunywa. Banalanga ukutwala iharija, ne'nooro, ne'mirondo, banagendi bibisha. Ha nyuma, banayingira mu lindi iheema, banashubi gira kwokwo.

⁹ Iri hakazinda, banadeta, ti: «Yibi byo tugweti tugaagira, butali bwija. Zeene, tukoli hiiti umwazi mwija, ndaanaye ye twaguhwehuka. Aaho! Iri twangalindira halinde shesheezi, tugaahanwa. Ku yukwo, tugendi gumenyeesa i bwami.»

¹⁰ Kwokwo, banagalukira mu kaaya ke'Samariya, banahamagala Abalaliizi be'nyiiwi, banababwira: «Twahika mu shumbi ya'Baharaamu, ndaaye mundu ye twagwana mwo. Ndaanabyo twayuvwa, ha nyuma lyo'kuyana kwe'fwarasi na bapunda, binaki shwesirwi. Ishumbi zaabo, zikola biguuka.»

¹¹ Abalaliizi be'nyiiwi, banagendi hamagala abakulu be'bwami, banabaganuuza. ¹² Ikyanya butali zaazi tejuukana, mwami anavyuka, anabwira abakulu ba'basirikaani baage kwokuno: «Balya Baharaamu, nyiji bwija ngiisi kwo bagira. Si bayiji-yiji kwo tushalisiri. Kwokwo, basiga ishumbi zaabo, banagendi yibisha mu kishuka, gira ikyanya tugagendi looza ibyokulya, bakatugwate tweshi tukiri bagumaana, banagwate kiri na'kaaya kiitu.»

13 Mu yabo bakulu, muguma anadeta: «We kongwa! Ulungikage abandu bagerwa, bagende ne'fwarasi zitaanu izisigiiri. Bagendi lola ngiisi ibyaba. Na kundu bangafwa, ndaakwo kundi. Si tweshi buno tukola tugaafwa!»

14 Kwokwo, banatoola abandu, banabaheereza amagaare gabiri. Mwami anabatuma kwo bakulikire yabo Baharaamu, anadeta: «Mugendi lola ngiisi ibyabakoleka kwo.»

15 Yabo bandu banagendaga, banakulikira Abaharaamu halinde ku lwiji Yorodaani. Ne'ri bakabakulikira ngiisi kwo bapuumuka, banakizi bona ngiisi kwo bâli kizi siga bajahika imirondo ne'birugu byabo.

Iri bakagalukira imunda mwami, banayiji múmenyeesa byoshi. 16 Haaho, abandu be'Samariya banagendi shahula ishumbi ya'Baharaamu. Nga kwo Nahano akagwanwa adeta, ibilo bishatu byo'mushyano gwe'ngano byanayiji gulwa ku kingorongoro kiguma kye'harija. Ne'bilu ndatu byo'bulo, bikagulwa ku kingorongoro kiguma kwakundi.

17 Uyo mwami akagwanwa abiika umulalizi wage mukulu, kwo akizi laliira ulwivi lwa'kaaya. Haliko, bwo balya bandu bâli yiguziri yaho, kyanatuma bagamúlibata. Uyo mukulu anayami fwa, nga kwo Hirisha, umundu wa Rurema, akagwanwa adeta, ku kyanya mwami akagendi múbona mu nyumba yage.

18 Byoshi bikakoleka, nga kwo Hirisha âli mali gwanwa abwira mwami, ti: «Kusheezi, ku kyanya mwene kino, muno mu Samariya ibilo bishatu byo'mushyano gwe'ngano, bigaagulwa

ku kingorongoro kiguma kye'harija. Ne'bilu ndatu byo'bulo, bigaagulwa ku kingorongoro kiguma kwakundi.»

¹⁹ Uyo mukulu âli mali naakira Hirisha kwokuno: «Lolaga! Kundu Nahano yenyene an-gayigwiri utwazo twa mwi'gulu, yiri igambo lita-gaaziga.» Hirisha anamúshuvya: «Yiri igambo, ugalibona na'masu gaawe. Si utagaabilia kwo.»

²⁰ Kwokwo, kwo bikanakoleka. Mukuba, abandu bakamúlibata-libata haaho ku lwivi lwa'kaaya, anayami fwa.

8

Umushuneemu-kazi agaluka

¹ Lusiku luguma, ulya mukazi ye Hirisha akahololera mugala wage, Hirisha anamúbwira: «Shaaga mu kano kaaya mwe ne'mbaga yawe. Ubungirage i mahanga. Mukuba, Nahano adeta kwo agaleeta umwena mu kihugo, guganahisa imyaka irinda gugweti gugagunuza.»

² Uyo mukazi anayimuka, anagira nga kwo akabwirwa, anagenda ne'mbaga yage mu kihugo kye'Bufirisiti, anahisa mwe'myaka irinda.

³ Iyo myaka, iri ikamala, uyo mukazi analyoka i mahanga, anagalukira imwabo, anagendi hu-una mwami kwo amúgalulire inyumba yage, kiri ne'ndalo.

⁴ Ku kyekyo kyanya, uyo mukazi anagwana mwami agweti agaganuza Gehazi, ulya mukozi wa Hirisha, ti: «Ewe! Umbwire ibitangaaza byoshi byo Hirisha keera akagira.»

⁵ Gehazi anamúbwira ngiisi kwo Hirisha akahoololola umundu úwâli mali fwa. Haaho-haaho, uyo mukazi anayiji takira mwami, hi'gulu lye'nyumba yage, kiri ne'ndalo.

Gehazi, ti: «E mwami, umukazi ye Hirisha akahoolololera mugala wage, ye yoyu.» ⁶ Uyo mukazi, iri mwami akamúbuuza, anamúshuvya kwo biri kwokwo.

Ulya mwami anabiika umukulu muguma wa'basirikaani baage, gira amútwire ulubaaja, anamúbwira: «Ngiisi byo âli hiiti, umúgalulire byo. Umúgalulire ne'mimbu yoshi yo bakalonga mu ndalo yage, ukushaagira ku lusiku lwo akalyoka kwo hano.»

Hazaheeri ayita mwami Beni-Hadaadi

⁷ Hirisha anagenda i Damasiki. Ku yikyo kyanya, mwami Beni-Hadaadi âli riiri mulwazi. Ne'ri akayuvwa kwo Hirisha akola i Damasiki, ⁸ anabwira Hazaheeri: «Uyabiirage ulutengu, unalutwalire umundu wa Rurema. Umúbwire kwo ahanuuse Nahano, amúbuuze iri ngaakira, kandi iri nanga.»

⁹ Uyo Hazaheeri anahamba ulutengu lwa ngiisi mimbu miija ye'Damasiki, analubetuza ingamiya makumi gana, analutwalira Hirisha. Ne'ri akahika ha mwa Hirisha, anamúbwira: «Umukozi wawe, mwami Beni-Hadaadi we'Haraamu, anduma imwawe, gira ngubuuze: “Yubu bulwazi, ka ngabukira, kandi iri nanga?”»

¹⁰ Hirisha anamúshuvya: «Uyo mwami, ugendi múbwira kwo agaakira. Haliko, íbiri byo'kuli, Nahano keera anyereka kwo agaafwa.»

11 Ulya Hazaheeri, Hirisha anamútungira bwe-neene, halinde Hazaheeri anagwatwa ne'shoni. Masaasa atabukwa, Hirisha anatulikira mu malira.

12 Hazaheeri anabuuza: «E nahamwitu, kituma kiki walira?» Hirisha anashuvya: «Ngoli yiji amabi go ugagirira Abahisiraheeri. Inzitiro zaabo, ugazijigivya. Unayite imisore yabo, unatute-tute abaana baabo. Na ábali ne'nda, ugakizi babunduula zo.»

13 Hazaheeri anabuuza: «Si nie mukozi wawe! Aaho! Kuti kwo nangagira ibihigo mwene yibyo, nie kafwa-busha?» Hirisha, ti: «Nahano keera anyereka kwo ugaaba mwami we'Haraamu.»

14 Uyo Hazaheeri analyoka imwa Hirisha, anagalukira imunda nahamwabo. Mwami Beni-Hadaadi anabuuza: «Kuti kwo Hirisha akakubwira?» Anashuvya: «Akambwira kwo ugaakira.»

15 Halikago iri bukakya, ulya Hazaheeri anayabiira ubulangete, anabujabika, anamútumbika bwo ku malanga, halinde anafwa. Haaho, Hazaheeri anayima mu kihugo kye'Haraamu, anaba ye mwami.

Mwami Yoramu we'Buyuda

(2 Kutondobola 21.1-20)

16 Uyo Yoramu mugala mwami Ahabu wa'Bahisiraheeri, ikyanya akahisa imyaka itaanu atwaziri, Yoramu mugala Yehoshafaati, naye anayimikwa, abe mwami we'Buyuda.

17 Ikyanya akatondeera ukutwala, áli ne'myaka makumi gashatu ni'biri, anahisa imyaka munaana atwaziri i Yerusaleemu. 18 Na

bwo akayanga munyere Ahabu, anakulikira ingesho zaage, anakizi gira amabi imbere lya Nahano, nga kwa'bandi baami ba'Bahisiraheeri bakagagira. ¹⁹ Kundu kwokwo, Nahano atanasiima ukushereeza ubwami bwe'Buyuda. Mukuba, âli mali gwanwa alagaania umukozi wage Dahudi, kwe'bibusi byage byo bigagenderera ukutwala i Yerusaleemu, halinde imyaka ne'myakuula.

²⁰ Ku kyanya mwami Yoramu âli twaziri, abandu be'Hedoomu bakahuna ku butwali bwe'Buyuda, banabiika uwabo mwami.

²¹ Kyanatuma ulya Yoramu agalyoka na'magaare gaage gooshi gi'zibo, anagenda i Sayiri, gira agendi bateera. Halikago bushigi, mwami ne'birongoozi bya'magaare, banagendi teera Abahedoomu bwo bâli mali babasokanana. Abasirikaani baage banamútoloka, banayitaahira.

²² Ukulyokera ku yulwo lusiku, abandu be'Hedoomu banahuna ku butwali bwe'Buyuda. Ku kyekyo kyanya, abatuulaga be'Ribuna, nabo banahuna.

²³ Uyo Yoramu, agandi magambo go âli kizi gira, gayandisirwi mu Kitaabo kya'magambo ga'Baami be'Buyuda. ²⁴ Iri hakazinda, mwami Yoramu anashaaja, anagwana bashokulu baage, anaziikwa mu kyusho kyabo mu Kaaya ka Dahudi. Ahandu haage, banayimika mugala wage Ahaziya.

*Mwami Ahaziya we'Buyuda
(2 Kutondobola 22.1-6)*

²⁵ Ikyanya Yoramu mugala Ahabu, akahisa imyaka ikumi ni'biri atwaziri Abahisiraheeri, mu kihugo kye'Buyuda banayimika mwami Ahaziya mugala Yoramu. ²⁶ Uyo Ahaziya âli kola ne'myaka makumi gabiri ni'biri, anahisa umwaka muguma, atwaziri i Yerusaleemu. Nyina ye wâli Hataliya, mwijukulu mwami Homuri wa'Bahisiraheeri. ²⁷ Uyo Ahaziya, bwo âli riiri mukwi we'mbaga ya Ahabu, anakizi kulikira ingesho mbi ze'yo mbaga, mu kukizi gira amabi imbere lya Nahano, nga kwe'yo mbaga yâli kizi gagira.

²⁸ Mwami Ahaziya anayifunda mwi'zibo kuguma na Yoramu mugala Ahabu. Yabo bombi, banagenda i Ramooti-Giryadi, gira bagendi teera mwami Hazatheeri we'Haraamu. Ikyanya bâli gweti bagaalwa, balya Baharaamu banakomeeresa mwami Yoramu. ²⁹ Anagalukira mu kaaya ke'Yezereheri, gira bagendi múyokya inguma. Mwami Ahaziya anagenda yo, gira agendi mútanduula.

9

Yehu ayimikwa abe mwami wa'Bahisiraheeri

¹ Ku yikyo kyanya, umuleevi Hirisha anahamagala muguma wa mu kiso kya'baleevi, anamúbwira kwokuno: «Uyibiike ibiringiini. Uyabiirage yiri irengo lya'mavuta, unagende i Ramooti-Giryadi.

² «Ikyanya ugaahika yo, ulooze Yehu mugala Yehoshafaati, mwijukulu Nimushi, unamútwale mu kisiika, hala na'baabo. ³ Haaho,

uyabiirage iyi njebe ya'mavuta, unamúshiige go mwi'twe, unamúbwire: “Nahano adetaga kwokuno: Nakushiiga amavuta, ube mwami wa'Bahisiraheeri.” Mango wayusa ukudeta kwokwo, unayigule ulwivi, unayami puumuka.»

⁴ Kwokwo, uyo muleevi musore anagenda i Ramooti-Giryadi. ⁵ Iri akahika, anagwana abakulu ba'basirikaani babwatiiri yaho, anadeta: «E nahamwitu, ngweti indumwa yinyu.» Yehu, ti: «Ha kati kiitu, nyandi ye ugweti ugabwira?» Anashuvya: «E Nahamwitu, wehe.»

⁶ Ulya Yehu anayimuka, bombi banayingira mu nyumba. Haaho, ulya muleevi anayami múshiiga amavuta mwi'twe, anamúbwira kwokuno: «Nahano Rurema wa'Bahisiraheeri, adetaga kwokuno: “Ngweti ngakushiiga amavuta, ube mwami wa'bandu baani Abahisiraheeri. ⁷ We gaminika imbaga ya nahamwinyu Ahabu, halinde lyo nyihoola Yezebeeri hi'gulu lyo'muko gwa'baleevi baani, kuguma no'muko gwa'bandi bakozi baani booshi. ⁸ Imbaga yoshi ya Ahabu igashereera. Ngayita ngiisi mushosi we'mbaga ya Ahabu, aba muja, kandi iri atali muja. ⁹ Ngaagira imbaga yage, ibaagage nge'mbaga ya Yerobwamu mugala Nebati, na nge'mbaga ya Baasha mugala Ahiya. ¹⁰ Na ku luhande lwa Yezebeeri, ndaaye úgamúziika. Si ikirunda kyage kigaliibwa no'tubwa twe'Yezereheri.”»

Uyo muleevi, mbu ayuse ukudetaga kwokwo, anayigula ulwivi, anayami tibita. ¹¹ Yehu, iri

akagalukira áhali abaabo, muguma wabo anabu-
uza: «Ka hali igoorwa? Ulya musire, biki byo
aloziizi?» Yehu naye, ti: «Mumúyiji-yiji, na ngiisi
kwo ali mu tyabiriza ululimi.»

¹² Nabo, ti: «Nanga, kutali kwokwo! Utumeny-
eese, we kongwa!» Naye, ti: «Ambwira kwo
Nahano adetaga kwokuno: “Ngweti ngakushiiga
amavuta, ube mwami wa'Bahisiraheeri.”»

¹³ Lyeryo, abaabo bakulu banayami hogola
ibyambalwa byabo, banabilunda ku lwingo, gira
abiyimange kwo, banadihiriza ibibuga, iri bana-
teerera umulaga, ti: «Yehu, ye kolaga mwami!»

Yehu ayita mwami Yoramu wa'Bahisiraheeri

¹⁴ Uyo Yehu anagira ishungi zo'kugendi yita
Yoramu. (Yehu áli mugala Yehoshafaati,
mwijukulu Nimushi. Yoramu na'basirikaani
booshi, bâli gweti bagalaliira akaaya ke'Ramooti-
Giryadi, gira katayiji teerwa na mwami Haza-
heeri we'Haraamu. ¹⁵ Haliko, mwami Yoramu áli
mali galukira i Yezereheri, gira agendi yokibwa
inguma zo akakomeresibwa mwi'zibo na mwami
Hazaheeri we'Haraamu.)

Uyo Yehu anabwira abaabo bakulu: «Iri
twayemerezania kwo mugaanjiga, hatagirage
umundu úgalyoka i Ramooti, mbu agendi
hwehuka abandu be'Yezereheri umwazi.»

¹⁶ Kwokwo, anashona mwi'gaare lyage,
anagenda i Yezereheri. Ku yikyo kyanya, Yoramu
atâli zaazi kira. Na mwami Ahaziya we'Buyuda
âli kola yaho i Yezereheri, gira amútandaule.

¹⁷ Umulaliizi úwâli yimaaziri ku lwingo
lwe'Yezereheri, iri akamúbona, anadeta:

«Nabona ikiso kya'basirikaani kigweti kigayija hano.»

Mwami Yoram, ti: «Utoole umusirikaani muguma wo'kugenda ku fwarasi, anagendi babuza: “Ka mwayija mu mutuula?”»

¹⁸ Uyo mundu anagendi yitanga Yehu, anamúbuza: «Mwami abuza: “Ka wamúyijira mu mutuula?”» Yehu, ti: «Kituma kikagi wambuza mbu: “Ka mutuula?” Ungulikire!»

Ulya mulaliizi úwâli riiri ku lwingo anadeta, ti: «Indumwa yabahikira, haliko itagaluka.»

¹⁹ Kwokwo, banalungika ugundi mundu wa kabiri, kwo agendi buza Yehu: «Mwami abuza: “Ka mwayija mu mutuula?”» Yehu, ti: «Kituma kikagi wambuza mbu: “Ka mutuula?” Ungulikire!»

²⁰ Ulya mulaliizi anashubi hisa indumwa, ti: «Indumwa yabahikira, si nayo itagaluka. Nabona kwo Yehu mwijukulu Nimushi. Agweti agarongoora igaare mulindi ngana, nga musire.»

²¹ Mwami Yoram wa'Bahisiraheeri anakyula, ti: «Mugirage duba, mundingaanize igaare.» Ne'ri bakalilingaania, mwami Yoram wa'Bahisiraheeri, na mwami Ahaziya we'Buyuda, banagenda, ngiisi muguma ashoniri mwi'gaare lyage, gira bagendi humaanana na Yehu, banamúgwana he'rya ndalo íyâli ya Nabooti we'Yezereheri.

²² Mwami Yoram, mbu abone Yehu, anamúbuza: «E Yehu, ka wanyijira ku mutuula?» Yehu anashuvya kwokuno: «Kutagi kwo twangalonga umutuula, ku kyanya

nyoko Yezebeeri agweti agayikumba imigisi, anayidulumbisiri mu bulozi?»

²³ Ulya Yoram, anayami hinduula igaare lyage, anapuumuka, iri anabwira Ahaziya: «E Ahaziya, bugoma, yubu!»

²⁴ Uyo Yehu anayami yabiira umuheto gwage, analasha imyambi, yanayingira Yoram mu lusheeshe, yanamúbera umutima, anayami fwa haaho-haaho mwi'gaare lyage.

²⁵ Yehu anabwira umutabaazi wage Bidikaari kwokuno: «Yabiiraga ikirunda kyage, ukikabulire mwi'rya ndalo ya Nabooti, we'Yezereheri. Ukengeere galya magambo go Nahano akadeta hi'gulu lyage, ikyanya twembi twâli geeziri ku fwarasi, mu kuherekeza yishe Ahabu, kuguma na'bandi bandu.

²⁶ «Mukuba, Nahano akadeta: “Bigingo, nabona umuko gwa Nabooti, kiri no'gwa bagala baage. Nganaki guyihoola mu yeyo-yeyo ndalo.” Kwokwo, kwo Nahano adesiri.

«Ku yukwo, yabiira ikirunda kya Yoram, ukikabulire mu ndalo yo'lya Nabooti, nga kwokulya Nahano akagwanwa akyula.»

Yehu ayita mwami Ahaziya we'Buyuda

²⁷ Ulya mwami Ahaziya we'Buyuda, iri akabona ngiisi kwo mwami Yoram ayitwa, anatibita, mu kushonga i Beeti-Hagani. Kundu kwokwo, Yehu anamúlandiriza yo, iri anahamagala abasirikaani baage, ti: «Naye kwakundi, mumúyite.»

Ikyanya âli ki riiri mwi'gaare lyage, banamúlasha imyambi mu njira yo'kuzamuukira

i Guuri, hoofi na'kaaya ke'Hibulehamu. Iri ak-agilashwa, anatibitira i Megido, anagendi fwira yo.

²⁸ Kirya kirunda kyage, abakozi baage banakitwala mwi'gaare, halinde i Yerusaleemu, banamúziika haaho, mu shinda ze'kyami mu Kaaya ka Dahudi.

²⁹ (Ikyanya mwami Yoramu mugala Ahabu akahisa imyaka ikumi na muguma atwaziri, lyo mwami Ahaziya akatondeera ukutwala mu kihugo kye'Buyuda.)

Umugoli Yezebeeri ayitwa

³⁰ Ikyanya Yehu akahika i Yezereheri, Yezebeeri âli mali menya ngiisi íbyakoleka. Haaho, anayishiiga uluhemba ku masu, anayumaanania umushaku gwage, anagendi lingulira haashi mu kaazo. ³¹ Ulya Yehu, iri akahika ku lwivi, Yezebeeri anateerera umulaga, kwokuno: «Ewe Zimuri! Ka biri ukuli kwo wanyijira mu mutu-ula? Si keera wayita nahamwinyu!*

³² Uyo Yehu analegamira hi'gulu, anadeta: «Nyandi, úli uluhande lwani?» Abakulu babiri, kandi iri bashatu, banayimanga ku kaazo, bagweti bagamúlangiiza. ³³ Ulya Yehu anababwira: «Mumútibulire haashi.» Haaho, banayami mútibula. Umuko gwage gwanashamukira ku luzitiro, kiri na ku fwarasi. Yehu anahinyatahinyata ikirunda kyage ne'fwarasi.

³⁴ Uyo Yehu anayingira mu kajumiro, analya no'kunywa, anabuli hamuliza abandu, ti: «Ulya

* **9:31** 9.31 1 Baami 16.9-19.

mukazi, mugendi múziika. Kundu atákoli daasirwi, haliko ashuba muluzi-nyere.»

³⁵ Banahuluka, gira bagendi múziika. Haliko, iri bakahika imbuga, ndaabyo bakabona, kátali kahanga ko'lya Yezebeeri, ne'bigasha, ne'shando.

³⁶ Banagaluka, banagendi menyeesa Yehu. Ulya Yehu, anadeta: «Kwokwo, kwo Nahano akatanga ubuleevi ku njira yo'lya mukozi wage Hiriya, we'Tishibe, ti: “Mu kaaya ke'Yezereheri, utubwa tugaalya amagala ga Yezebeeri.† ³⁷ Ikirunda kyage, kigashabukira haashi nga nagiira mu ndalo ye'Yezereheri. Ndaanaye úgashobola ukudeta mbu Yezebeeri uyu.”»

10

Abandu booshi ba Ahabu bayitwa

¹ Uyo muhisi Ahabu, bagala baage makumi galinda bâli ki tuuziri mu kaaya ke'Samariya. Kwokwo, mwami Yehu anayandika amaruba, anagatuma mu batwali ba yako kaaya, ne'mwa balaliizi ba bagala Ahabu. Yago maruba gâli desiri kwokuno:

² «Iyo munda imwinyu, hali abaluzi. Hali na'magaare gi'zibo, ne'fwarasi, ne'bilwaniso. Kiri na'kaaya kiinyu, kali ne'nzitiro. ³ Aaho! Mwi'kondo lya mwami, mumenyage nyandi úli kikalage, anabe akwaniini ukuyimikwa. Munamúyimike, gira tukunguze izibo. Muyibiike ibiringiini ukulwira inyumba ya Ahabu.»

† 9:36 9.36 1 Baami 21.23.

⁴ Balya batwali, iri bakayuvwa kwokwo, banashundeera bweneene, banadeta: «Yayewe imwitu! Uyu mwami Yehu, si mwami Yoramu na mwami Ahaziya batakamúhasha? Aaho! Ka twehe, itali yo haahe?»

⁵ Kwokwo, umukulu wa'kajumiro, kiri no'mwimangizi wa'kaaya, ne'bindi birongoozi na'balaliizi, banatumira Yehu iyi ndumwa: «Tweshi, tulyagagi baja baawe. Ngiisi byo ugaadeta, tukola ibiringiini ukubigira. Haliko, ndaaye mundu ye tugayimika abe mwami. Ugire ngiisi kwo uloziizi.»

⁶ Uyo Yehu anabayandikira agandi maruba, ti: «Iri mwangaba mukoli nyibiisiri kwo, munabe musimbahiri ngiisi kwo namùbwira, musingulage bagala nahamwinyu amatwe, munagan-deetere i Yezereheri. Yago matwe, ngalonge kusheezi, ku kyanya nga kyekino.»

(Yabo bagala mwami Ahabu kwo bâli makumi galinda, bâli tuuziri kuguma na yabo bakulu ba'kaaya ke'Samariya. Yabo bakulu, bo bâli kizi balera.)

⁷ Galya maruba, iri gakahika, yabo bakulu banasingula yabo baluzi amatwe, kwo bâli riiri makumi galinda. Yago matwe, banagahamba mu bitiri, indumwa yanagatwalira Yehu iyo munda i Yezereheri.

⁸ Iyo indumwa, iri ikahika, yanagendi bwira Yehu: «Galya matwe ga'baluzi booshi, keera bagatuma.» Uyo Yehu, ti: «Mugayonere haashi kwi'rembo lya'kaaya, munagabohe mu matu gabiri. Munagaleke gabeere haaho, halinde shesheezi.»

9 Iri bukakya shesheezi, Yehu anahuluka, anabwira abandu booshi kwokuno: «Mwehe, ndaago mahube mugweti. Niehe nienyene, n'gashungika ukuyihindulira nahamwitu, nanamúyita. Haliko, yaba bandi booshi, nyandagi úkabayita? 10 Mumenye kwa'magambo gooshi go Nahano akadeta hi'gulu lye'mbaga ya Ahabu, keera gakwira. Keera agira gooshi go akadeta ku njira yo'mukozi wage Hiriya.*»

11 Ulya Yehu anayami yita imbaga yoshi ya Ahabu íyâli ki tuuziri i Yezereheri, kuguma na'batwali baage, na'biira baage, na'bagingi baage. Ndaaye kiri na wo'muti úkasigala.

Abandu booshi ba Ahaziya bayitwa

12 Ha nyuma, Yehu analyoka i Yezereheri, anagenda i Samariya. Ne'ri akahika áhali mu buuzibwa Ishumbi ya'Bangere, 13 anahumaanana na'bandu be'mbaga yo'muhisi mwami Ahaziya we'Buyuda, anababuza: «Mwehe muli banyandi?»

Banashuvya: «Twehe tuli bandu be'mbaga ya Ahaziya. Twamanukira ino munda, gira tuza-atire abaluzi no'mugoli.» 14 Yehu anayami kyula, ti: «Mubabirigishe!» Kwokwo, banagwata abandu makumi gana na babiri, banabayitira hoofi lye'kirigo Ishumbi ya'Bangere. Ndaaye úkasigala, kiri no'muguma.

15 Iri Yehu akalyoka yaho, anahumaanana na Yonadaabu mugala Rekabu. Mukuba, âli yijiri ukumúlamusa. Yehu anamúlamusa,

* **10:10** 10.10 1 Baami 21.20-24.

anamúbuuza: «Niehe, inzaliro zaani zihuziizi ne'ze'mwawe. Ize'mwawe, kuti?» Yonadaabu anashuvya: «Ngakuyibiika kwo.»

Yehu anadeta: «Kwokwo, umbeereze ukuboko.» Iri bakagwatana amaboko, Yehu anamúshonia mwi'gaare lyage. ¹⁶ Anamúbwira: «Ngulikira, gira uyibonere ngiisi kwo ngoli fitiirwi ku bya Nahano.» Kwokwo, banabalamanwa mwi'gaare lyage.

¹⁷ Ulya Yehu, mbu ahikage i Samariya, anayita booshi ábâli sigiiri mu mbaga ya Ahabu. Akabaminika booshi, nga kwo Nahano akagwanwa abwira Hiririya.

Abagingi bo'muzimu Baali bayitwa

¹⁸ Uyo Yehu anakuumania abandu booshi be'Samariya, anababwira kwokuno: «Mwami Ahabu âli kizi kolera umuzimu Baali mu bukaholwe. Si niehe, ngola ngakizi mukolera ne'misi yoshi. ¹⁹ Kwokwo, muhamagale abaleevi booshi bo'muzimu Baali, kuguma na'bakulikizi baage, kiri na'bagingi. Hatabulage kiri no'muguma. Bwobuno, ndoziizi ukutangira umuzimu Baali ituulo lihamu. Ngiisi útagaahika, agayami yitwa.» Haliko, yi byo byoshi byo Yehu akadeta, byâli riiri bye'bibeessa naaho, byo'kuteba abakulikizi ba Baali, gira alooze ubulyo bwo'kubayita booshi.

²⁰ Uyo Yehu anashubi kyula: «Mukuumanie abandu, gira tuyikumbe umuzimu Baali.» Kwokwo, banalungika ikimenyeeso.

²¹ Banatuma umulaali mu kihugo kyoshi kya'Bahisiraheeri. Yabo bakulikizi booshi ba Baali, banakuumana. Ndaanaye úkasigala.

Yabo booshi, iri bakahika, banayiguga mu luheero lwa Baali, ukulyokera uluhande luguma, halinde ulundi. ²² Haaho, Yehu anabwira umwimangizi we'mirondo: «Ugoshoole imirondo, unagiheereze abandu booshi ábali mu kolera Baali.» Uyo mwimangizi, anagilyosa, anabaheereza yo.

²³ Ulya Yehu anayingira mu luheero lwa Baali, bakulikiriini na Yonadaabu mugala Rekabu. Yehu anabwira ábâli riiri mwo kwokuno: «Ngiisi ábali muno mu luheero, musise kwo bali baabalya naaho ábali mu yikumba Baali. Hatanayingirage umundu yeshi úli mu yikumba Nahano.»

²⁴ Balya booshi banayingira, gira batangire Baali amatuulo go'kuyerekana ingoome, kiri na'matuulo go'kusiriiza lwoshi. Ulya Yehu, âli biisiri abandu makumi galimunaana imbuga, ha nyuma lyo'luheero. Haaho, anabhamuliza, ti: «Ngahwe! Mubayitage booshi, hatanagire kiri no'muguma wabo úgatoloboka. Ngiisi úgamúleeza, ye gayitwa ahandu haage.»

²⁵ Ulya Yehu, iri akayusa ukutanga ituulo lyo'kusiriiza, anabwira abalaliizi na'bakulu: «Mugirage muyingire, muyitage booshi. Hatanagire kiri no'muguma, úgatoloboka.» Kyanatuma bagayingira ne'ngooti zaabo, banayita booshi. Iri bakayusa, banahulusa ibirunda byabo imbuga.

Banabuli yingira mu kisiika kye'kati kyo'luheero. ²⁶ Banalyosa umugisi muhamu Baali, banagusingoola. ²⁷ Ha nyuma, lulya luheero, banaluhongola, banalujigiivya. Yahoo

handu, banahahindula gube muhanda. Halinde zeene, hakiri mu koleesibwa nga muhanda.

²⁸ Yukwo kuyikumba Baali, kwokwo kwo Yehu akakumala mu Bahisiraheeri. ²⁹ Kundu kwokwo, atakashereeza irya migisi ye'ngaavu, yo Yerobwamu mugala Nebati âli teresiri mu kaaya ke'Daani, na mu ke'Beteeri halinde anayingiza Abahisiraheeri mu byaha.

³⁰ Nahano anabwira Yehu kwokuno: «Wagira nga ngiisi kwo nakubwira, mu kuminika imbaga ya Ahabu. Kwokwo, abandu baawe bagakizi twala mu kihugo kye'Hisiraheeri, halinde ku kibusi kya kana.»

³¹ Haliko, uyo Yehu, kundu akasimbaha imaaja za Nahano, Rurema wa'Bahisiraheeri, kutakaba ku mutima gwage gwoshi. Mukuba, birya byaha byo Yerobwamu akagira mu kuhubiisa Abahisiraheeri, atakabimala.

Yehu ashaaja

³² Ku yikyo kyanya, Nahano anatondeera ukuniihya ikihugo kye'Hisiraheeri. Mwami Hazaheeri we'Haraamu ananyaga ikimaanye kyakyo, ³³ uluhande lwe'sheere lwo'lwiji Yorodaani, anahima beene Gaadi, na beene Rubeni, na beene Manaasi, ukulyokera ku kaaya ke'Haroweri ákali mu ndekeera ye'Harinooni, halinde ku kihugo kye'Giryadi, na ku kye'Bashaani.

³⁴ Uyo Yehu, agandi magambo go âli kizi gira, nga ngiisi kwo âli riiri kikalage, biyandisirwi mu Kitaabo kya'magambo ga'Baami be'Hisiraheeri.

³⁵ Iri hakazinda, mwami Yehu anashaaja, anazi-
ikwa i Samariya. Ahandu haage, banayimika
mugala wage Yohaazi. ³⁶ Uyo Yehu akahisa
imyaka makumi gabiri na munaana, atwaziri
Abahisiraheeri mu kaaya ke'Samariya.

11

Umugoli Hataliya ayima mu Yerusaleemu (2 Kutondobola 22.10-23.15)

¹ Uyo muhisi Ahaziya, nyina ye wâli Hataliya.
Uyo Hataliya, iri akabona kwo mugala wage
keera ayitwa, anayami gendi minika abandu
booshi be'mbaga ye'kyami.

² Bagala umuhisi Ahaziya, booshi bâli mali
shungikirwa ukuyitwa. Kundu kwokwo,
nashengi Yosheeba anayabiira muguma, iziina
lyage Yohaashi, anamúyongolokana, anagendi
múbisha kuguma no'mulezi wage mu kisiika
kyo âli kizi laala mwo mu nyumba ya Nahano.
Uyo Yosheeba âli riiri munyere mwami Yoramu.
Ikyanya akabisha Yohaashi, Hataliya atanaki
longa ubulyo bwo'kumúyita. ³ Ku kyanya
Hataliya âli twaziri ikihugo, Yohaashi anamala
imyaka ndatu abishirwi mwomwo mu nyumba
ya Nahano.

⁴ Uyo Hataliya, iri akahisa imyaka irinda at-
waziri, umugingi Yehoyada anatumira abakulu
ba'basirikaani, na'balaliizi, bananywana iki-
hango mu nyumba ya Nahano, anakibikiisa
kwe'ndahiro. Ha nyuma, anabayereka Yohaashi,
mugala mwami Ahaziya.

⁵ Uyo Yehoyada anabiika ulubaaja kwokuno: «Ikyanya mugakizi yiji laliira ku lusiku lwe'Sabaato, ikiso kiguma kya kashatu kigakizi langa akajumiro. ⁶ Ikindi kiguma kya kashatu, kinakizi beera ha lwivi lwe'Shuuri. Ne'kizinda, kinakizi beera ha lulya lwivi úluli ha nyuma lya'balaliizi. Kwokwo, kwo mugakizi laliira akajumiro.

⁷ «Mu bagayusa umukolwa gwabo ulusiku lwe'Sabaato, ibiso bibiri bigagendi laliira inyumba ya Nahano, iri binalaliira na mwami. ⁸ Ngiisi muguma winyu, akizi yama afumbi-iti ibilwaniiso byage, munabe muzungulusiri mwami. Ngiisi ho agakizi genda, munakizi gendanwa. Ne'ri hangaba umundu úgamúyegeera, munayami múyita.»

⁹ Yizo maaja, ikyanya umugingi Yehoyada akabaheereza zo, banazisimbaha. Ngiisi mukulu anayabiira abalaliizi booshi ábâli mali tangira inaazi ku lusiku lwe'Sabaato na ábâli mali giyusa. Yabo booshi, banagendera umugingi Yehoyada. ¹⁰ Haaho, anabaheereza amatumu ne'siribo. Byâli riiri bye'mwa mwami Dahudi, byanâli singwirwi mu nyumba ya Nahano. ¹¹ Kwokwo, ngiisi mulaliizi âli fumbiiti itumu banâli yimaaziri ku muziizi, ukulyokera uluhande lwe'mbembe, halinde lwe'kisaka. Bâli zungulusiri akatanda, kiri ne'nyumba ya Rurema yonyene, mu kukizi langa mwami.

¹² Ulya muluzi, Yehoyada anamúhulusa ha mbuga, anamúyambika ulushembe kwi'twe, anamúheereza ne'kitaabo kye'kihango. Ha nyuma, banamúshiiga amavuta, mu

kumúyimika abe mwami. Banamúkomera amagasha, iri banayivugiiriza, ti: «Mwami alame imyaka ne'myakuula!»

¹³ Ulya Hataliya, mbu ayuvwagwe ngiisi kwa'balaliizi bagweti bagayivugiiriza, kuguma na'bandi bandu, anakwabadukira mu nyumba ya Nahano, gira agendi yibonera íbyaba.

¹⁴ Mbu alingulire mwo, anabona mwami muhyahya, ayimaaziri hoofi ne'nguliro, nga kwo bâli kizi gira mu kuyimika abaami. Âli koli zungulusirwi na'bakulu ba'basirikaani, kiri na ábâli kizi dihiriza ibibuga. Abandu booshi bâli gweti bagashambaala, iri nabo banabidihiriza. Uyo Hataliya, mbu abone kwokwo, anayami daatula imirondo yage, anateera umulaga, ti: «Yayewe! Si keera bahuna!»

¹⁵ Ulya muringi Yehoyada, anabwira abakulu ba'basirikaani, ti: «Uyu Hataliya, mutakolwe kwo mwamúyitira hano mu nyumba ya Nahano. Mumúhulukize ha mbuga, munabuli múyita. Ngiisi úgaagira mbu amúkize, ayami yitwa ku ngooti.» ¹⁶ Kwokwo Hataliya, banamúgwata, banamúleeza ha Mulyango gwe'Fwarasi halinde mu lubuga lwa'kajumiro. Haaho, ho bakamúyitira.

*Yehoyada agalulira abandu imwa Rurema
(2 Kutondobola 23.16-21)*

¹⁷ Ulya muringi Yehoyada, ananywaniisa Nahano na mwami, kiri na'bandi bandu. Yabo bandu, banalagaania Nahano kwo bagakizi yama bali bandu baage. Na kwakundi, Yehoyada ananywaniisa yabo bandu na mwami.

¹⁸ Balya bandu booshi banagenda ha luheero lwo'muzimu Baali, banaluhongola, banavungula na'katanda kaage kiri ne'migisi yage. Banayitira no'mugingi wage Matani imbere lyo'tutanda.

Ha nyuma, umugingi Yehoyada anabiikaga abalaliizi, bakizi langa inyumba ya Nahano. ¹⁹ Anayabiira abakulu ba'basirikaani, kiri na'balaliizi ba'bandu, na'bandu booshi ba mu kihugo. Yabo booshi kuguma, banaherekeza mwami kulyoka mu nyumba ya Nahano, banalenga mu mulyango gwa'balaliizi, halinde banayingira mu kajumiro. Ne'kyanya mwami akabwatala ku kitumbi kyage, ²⁰ abandu booshi mu kihugo, banashambaala bweneene. Mu yako kaaya mwanaba umunyerere, bwo Hataliya âli mali yitirwa ha kajumiro ku ngooti.

12

Mwami Yohaashi ayumaanania inyumba ya Rurema

(2 Kutondobola 24.1-16)

¹ Mwami Yohaashi, ikyanya akatondeera ukutwala, âli kola ne'myaka irinda. ² Ikyanya Yehu âli kola ne'myaka irinda atwaziri mu Hisiraheeri, lyo Yohaashi akatondeera ukutwala. Uyo Yohaashi, anahisa imyaka makumi gana, atwaziri mu kaaya ke'Yerusaleemu. Nyina ye wâli Sibya, wa mu kaaya ke'Beeri-Sheba. ³ Uyo Yohaashi, ikyanya kyoshi kyo'mugingi Yehoyada âli ki riiri ho, âli kizi múhanuula, anakizi gira amiija imbere lya Nahano. ⁴ Kundu kwokwo, imbeero zo'kuyikumbira imigisi ku marango,

atakazihongola. Abandu banakizi gendi tangira ya'matuulo go'kusiriiza, iri banayokera yo'mubadu.

⁵ Lusiku luguma, uyo Yohaashi anabwira abagingi, kwokuno: «Muyabiire ifwaranga zooshi íziri mu tangwa ituulo mu nyumba ya Nahano. Hali íziri mu tangwa ku murambu, na zo'kukwiza byo mukalagaania Rurema, na ízatangwa nga kwo'mundu aloziizi. ⁶ Yizo fwaranga zooshi, abagingi bakizi zikoleesa mu kuyumaanania inyumba ya Rurema.»

⁷ Kundu mwami Yohaashi âli mali hisa imyaka makumi gabiri ni'shatu atwaziri, haliko abagingi batâli zaazi yumaanania iyo nyumba ya Rurema.

⁸ Ku yukwo, anahamagala umugingi Yehoyada na'bandi bagingi, anababuza kwokuno: «Si inyumba ya Rurema ikoli sherebiiri, mutanazi giyumaanania! Aaho! Muleke ukukizi yabiira ifwaranga hi'gulu lya'magoorwa giinyu mwenyene. Si mukizi zikoleesa naaho, mu kuyumaanania inyumba ya Rurema.»

⁹ Yabo bagingi, ikyanya bakayuvwa kwokwo, banayemeera kwo batagaki kuumania ifwaranga mu bandu. Na kwakundi, batali bo bagaki yumaanania iyo nyumba.

¹⁰ Uyo mugingi Yehoyada anayabiira ihijumba, anahitula ku mutumbikizo. Anahitereka uluhande lwe'lulyo lwo'kuyingirira mu nyumba ya Nahano, hoofi na'katanda ko'kusiriigiza kwa'matuulo. Kwokwo, abagingi ábâli kizi langa yaho ha bwingiriro, banakizi yabiira ifwaranga za'bandu bâli kizi leeta, banazilokeze mwo.

¹¹ Ikyanya bâli kizi bona kwe'hijumba hyayijulira, umwandisi wa mwami, kuguma no'mugingi mukulu, banaziharuure, banazibiike mu ndaha.

¹² Haaho, banaziheereze abakozi ábâli yimangiiri imikolwa ya mu nyumba ya Nahano. Nabo, banazihembe ábâli kizi yumaanania inyumba, na ábâli kizi givimba, ¹³ na'buubasi, na ábâli kizi bera amabuye. Mu yizo fwaranga, banakizi gula na mwe'biti, na'mabuye mabaaje. Banakizi zikoleesa na ku gandi magoorwa, mu kuyumaanania inyumba ya Nahano.

¹⁴ Haliko, yizo fwaranga zitakakoleesibwa mu kuyumaanania ibirembe bye'harija, kandi iri imikasi yo'kutema indambi za'matara, kandi iri nzoozo zo'kubiikira umuko, kandi iri ibibuga, kandi iri bindi birugu, biba bye'nooro kandi iri bye'harija. ¹⁵ Zooshi zâli kizi koleesibwa naaho mu kuhemba abakozi na mu kuyumaanania inyumba ya Nahano.

¹⁶ Abakozi ábâli yimangiiri iyo mikolwa, bâli riiri bemeera bweneene. Ku yukwo, hatâli riiri igoorwa lyo'kubahuuna umuharuuro gwe'fwaranga zo bakoleesa. ¹⁷ Ifwaranga ízâli kizi tangwa ituulo lyo'kuhyula, na lyo'kukogwa ibyaha, zitakabiikwa mu nyumba ya Nahano. Zoohe, zâli kizi ba za'bagingi.

¹⁸ Ku yikyo kyanya, mwami Hazaheeri we'Haraamu, anateera akaaya ke'Gaati, anakagwata. Ha nyuma, anagendi teera i Yerusaleemu. ¹⁹ Haliko, ulya mwami Yohaashi we'Buyuda anayabiira amatuulo gooshi ágâli mali taluulwa na bashokulu baage, abaami

be'Buyuda, kuli kudeta Yehoshafaati, na Yoramu, na Ahaziya. Anayushuula kwa'matuulo go naye akataluula, kuguma ne'nooro zooshi izâli mu kihinda kye'nyumba ya Nahano. Yiby byoshi, anabilungikira Hazaheeri we'Haraamu. Kwokwo, uyo Hazaheeri anashaaga i Yerusaleemu.

²⁰ Uyo Yohaashi, agandi magambo ágakakoleka mu bwami bwage, gayandisirwi mu Kitaabo kya'magambo ga'Baami be'Buyuda.

²¹ Uyo Yohaashi, abatwali baage banamúyihindulira, banamúyitira i Beeti-Miilo, ku mutalimbwa úguli mu genda i Siila. ²² Mu bakamúyita, hâli Yozakaari mugala Shimyati, na Yehozabadi mugala Shomeeri. Yabo bombi, bâli riiri bakozi baage. Kwokwo, banamúziika mu shinda ye'kyami mu Kaaya ka Dahudi. Ahandu haage, banayimika mugala wage Hamaziya.

13

Yohaazi ayimikwa abe mwami wa'Bahisiraheeri

¹ Ikyanya Yohaashi mugala mwami Ahaziya akahisa imyaka makumi gabiri ni'shatu atwaziri i Buyuda, mu kihugo kye'Hisiraheeri, banayimika Yohaazi mugala Yehu. Uyo Yohaazi akahisa imyaka ikumi ni'rinda atwaziri i Samariya.

² Uyo Yohaazi anakizi gira amabi imbere lya Nahano. Âli kizi yifunda mu byebyo byaha bya mwami Yerobwamu mugala Nebati, ulya úwâli kizi hubiisa Abahisiraheeri. Atanabitwikira kwo.

³ Kyanatuma Nahano agarakarira Abahisiraheeri, anakizi batindimaza mwi'dako lya mwami Hazaheeri we'Haraamu, kiri na mwi'dako lya mugala wage Beni-Hadaadi.

⁴ Ha nyuma, uyo Yohaazi anahuuna Nahano, gira amútabaale. Yago mahuuno gaage, Nahano anagayuvwa. Mukuba, akabona ngisi kwo mwami we'Haraamu âli kizi shundeza Abahisiraheeri. ⁵ Kwokwo, Nahano anaheereza Abahisiraheeri lukiza, anabaguluula mu maboko ga'Baharaamu, banatuula mu mutuula nga kwo bâli tuuziri kare. ⁶ Kundu kwokwo, batakatwikira ku byaha bye'mbaga ya Yerobwamu, ulya úwâli kizi hubiisa Abahisiraheeri. Kiri no'mugisi Hasheera, banagulekera i Samariya.

⁷ Uyo Yohaazi, iri hakatama, anasigala na'basirikaani bagerwa nga makumi gataanu naaho, bo'kugendera ku fwarasi. Âli hiiti na'magaare ikumi, na'basirikaani bo'kukizi genda na'magulu bihumbi ikumi. Abandi booshi, ulya mwami we'Haraamu âli mali bayita, analibata nga luvu.

⁸ Uyo Yohaazi, agandi magambo ga mu bwami bwage, na ngiisi byo âli kizi kola, byoshi biyandisirwi mu Kitaabo kya'magambo ga'Baami be'Hisiraheeri. ⁹ Iri hakazinda, Yohaazi anashaaja, anaziikwa i Samariya. Ahandu haage, banayimika mugala wage Yohaashi.

*Yohaashi ayimikwa abe mwami
wa'Bahisiraheeri*

¹⁰ Ikyanya mwami Yohaashi we'Buyuda akahisa imyaka makumi gashatu ni'rinda atwaziri, mu kihugo kye'Hisiraheeri, banayimika Yohaashi mugala Yohaazi, anahisa imyaka ikumi na ndatu atwaziri i Samariya.

¹¹ Uyo Yohaashi naye âli kizi gira amabi imbere lya Nahano. Atanatwikira ku byaha bya Yerobwamu mugala Nebati, ulya úwâli kizi hubiisa Abahisiraheeri. Si akagenderera ukubiyifunda mwo.

¹² Uyo Yohaashi, agandi magambo go âli kizi gira ku bukalage, kiri ni'zibo lyo âli kizi lwa na mwami Hamaziya we'Buyuda, biyandisirwi mu Kitaabo kya'magambo ga'Baami be'Hisiraheeri.

¹³ Iri hakazinda, Yohaashi anashaaja, anaziikwa mu shinda ye'kyami, mu kaaya ke'Samariya. Ahandu haage, banayimika mugala wage Yerobwamu.

Hirisha afwa

¹⁴ Ku kyanya umuleevi Hirisha âli koli kalali-irwi no'bulwazi bwo'kuhambiri múyita, mwami Yohaashi wa'Bahisiraheeri anayiji mútanduula. Iri akamúyegeera, anayitulikania mu malira, ti: «E daata, e daata! Si uli na'kamaro ukuhima amagaare ga'Bahisiraheeri, na ábali mu garongoora!»

¹⁵ Hirisha anamúbwira: «Ugendi leeta umuheto ne'myambi.» Ne'ri Yohaashi akabileeta, ¹⁶ Hirisha anamúbwira: «Uyabiire umuheto.» Iri mwami akagufumbata, Hirisha anabiika amaboko gaage hi'gulu lya'maboko ga mwami. ¹⁷ Haaho, Hirisha anamúbwira: «Uyigule akaazo ákaloziri uluhande lwe'sheere

lwe'Haraamu.» Ne'ri akakayigula, Hirisha anamúbwira: «Lashaga!»

Lyeryo, mwami analasha. Umuleevi anadeta: «Yugu mwambi, gwayerekana kwo Nahano akuheereza ubuhimi ku Baharaamu. Ugabaminika booshi iyo munda i Hafeeki.»

¹⁸ Uyo Hirisha anabwira mwami: «Uyabiirage igindi myambi, unagilashe kwi'daho.» Uyo mwami anagilasha kwi'daho ubugira kashatu, abuli leka.

¹⁹ Ulya Hirisha anaraakara bweneene, anamúbwira kwokuno: «Si ushuba ugagilasha ubugira kataanu kandi iri kalindatu! Kwokwo, Iyo wangaminisiri Abaharaamu lwoshi. Haliko buno, ugabahima kashatu naaho.»

²⁰ Iri hakazinda, Hirisha anafwa, anaziikwa.

Ku ndondeko ya ngiisi mwaka, abanyazi ba'Bamohabu bâli kizi teera ikihugo kye'Hisiraheeri. ²¹ Lusiku luguma, ku kyanya Abahisiraheeri bâli kola mu ziika umundu, banabona ikiso kya'banyazi. Lyeryo, banayami lasha ikirunda mu shinda yo'lya Hirisha. Yikyo kirunda, iri kihakika ku mavuha gaage, uyo mundu úshubi fwiri, anayami zuuka, anaguruka.

Abahisiraheeri balwisa Abaharaamu

²² Ku kyanya Yohaazi âli twaziri, mwami Hazaheeri we'Haraamu âli kizi libuza Abahisiraheeri bweneene. ²³ Haliko yabo Bahisiraheeri, Nahano anabayuvwirwa indengeerwa, anabahalira. Anakengeera ikihango kyo âli mali gwanwa anywana na Hiburahimu, na Hisake,

na Yakobo. Halinde zeene, ataloziiizi kwo abayimule imbere lyage, kiri ne'hiniini. Atanaloziiizi ukubashereeza.

²⁴ Uyo Hazaheeri mwami we'Haraamu, ikyanya akashaaja, ahandu haage banayimika mugala wage Beni-Hadaadi. ²⁵ Ku yikyo kyanya, mwami Yohaashi mugala Yohaazi, anahima Beni-Hadaadi ubugira kashatu. Tulya twaya two yishe Yohaashi akanyagwa, anashubi tugwata.

14

Hamaziya ayimikwa, abe mwami we'Buyuda (2 Kutondobola 25.1-24)

¹ Yohaashi, mugala mwami Yohaazi wa'Bahisiraheeri, ikyanya âli kola ne'myaka ibiri atwaziri, mu kihugo kye'Buyuda banayimika Hamaziya mugala Yohaashi. ² Uyo Hamaziya, ikyanya akatondeera ukutwala, âli kola ne'myaka makumi gabiri ni'taanu, anahisa imyaka makumi gabiri na mwenda atwaziri i Yerusaleemu. Nyina ye wâli Yehwadani, wa mu kaaya ke'Yerusaleemu.

³ Uyo Hamaziya âli kizi gira íbikwaniini imbere lya Nahano. Haliko, atakahikiira shokuluzi wage Dahudi. ⁴ Kundu kwokwo, imbeero zo'kuyikumbira imigisi ku marango, atakazihongola. Abandu banakizi gendi tangira ya'matuulo go'kusiriiza, iri banayokera yo'mubadu.

⁵ Ulya Hamaziya, ikyanya akabona kwo'butwali bwage bukoli sikamiri, anaminika abakulu booshi ábakayita yishe. ⁶ Kundu kwokwo, atakayita abaana baabo, gira asimbahe

ibiyandisirwi mu kitaabo kye'maaja za Musa. Mukuba, Nahano akabiika ulubaaja kwokuno: «Ababusi batakizi yitwa hi'gulu lye'byaha bya'baana baabo. Kiri na'baana nabo, batakizi yitwa hi'gulu lye'byaha bya'babusi baabo. Haliko, ngiisi mundu akwaniini ayitwe hi'gulu lye'byaha byage yenyene.*»

7 Ulya Hamaziya anagenda mu ndekeera yo'Muloba, anateera Abahedoomu, anayita abandu bihumbi ikumi. Anagwata na'kaaya ke'Seela, anakayinika iziina Yokiteeri. Kwokwo, kwo kali mu buuzibwa halinde zeene.

8 Ha nyuma, uyo mwami Hamaziya we'Buyuda anatuma indumwa imwa Yohaashi mugala Yohaazi, mwijukulu mwami Yehu wa'Bahisiraheeri, ti: «Uyijage, tulwe.»

9 Haliko, mwami Yohaashi wa'Bahisiraheeri, anatumira mwami Hamaziya indumwa kwokuno: «Lusiku luguma i Lebanoni, ikishungu-shungu kye'migenge, kikabwira ikiti kyo'mwerezi, ti: “Uyangiise munyere wawe na mugala wani.” Haliko kirya kishungu-shungu, iri inyamiishwa ikalenga ho kiri, yanakihinyata-hinyata.

10 «E Hamaziya, bwo keera wahima Abahedoomu, umutima gwawe gukola mu yidundulika. Yukwo kuhima kwawe, utee beera haaho ha mwawe, ukushambaalire. Kituma kiki wan-gayiloogeza amakuba, halinde ukashereezibwe kuguma na'bandu baawe Abayuda?»

* 14:6 14.6 Bukengeeze 24.16; Hezekyeri 18.20.

¹¹ Uyo Hamaziya, kundu akakengulwa kwokwo, haliko atanatwaza. Kwokwo, mwami Yohaashi wa'Bahisiraheeri anayimuka, anagendi múteera i Beeti-Shemeeshi, mu kihugo kye'Buyuda.

¹² Iri hakatama, balya Bahisiraheeri bannahima Abayuda, halinde ngiisi muguma anapumukira imwage. ¹³ Yaho i Beeti-Shemeeshi, mwami Yohaashi wa'Bahisiraheeri anagwata mbira mwami Hamaziya we'Buyuda, mugala Yohaashi, mwijukulu Ahaziya.

Kwokwo, Yohaashi anagenda i Yerusaleemu, anahongola uluzitiro lwayo. Mu bula-bula, lwâli ne'meetere magana gabiri, ukulyoka ku lwivi lwe'Hifurahimu, halinde ku lwivi lwe'wa Kagongo. ¹⁴ Anayifunda mu nyumba ya Nahano, anayabiira mwe'nooro zooshi ne'harija, kiri ne'birugu byoshi íbyâli riiri mwo, na íbyâli mu kihinda kye'bwami. Anatwala kiri na'bandu imbohe, anagalukira i Samariya.

¹⁵ Uyo Yohaashi, igindi myazi yage, na ngiisi kwo âli riiri kikalage, na ngiisi kwo akalwa na mwami Hamaziya we'Buyuda, biyandisirwi mu Kitaabo kya'magambo ga'Baami be'Hisiraheeri.

¹⁶ Iri hakazinda, mwami Yohaashi anashaaja, anaziikwa mu shinda ye'kyami i Samariya. Ahandu haage, banayimika mugala wage Yerobwamu.

*Ulufu lwa mwami Hamaziya we'Buyuda
(2 Kutondobola 25.25-28)*

¹⁷ Uyo mwami Yohaashi mugala Yohaazi wa'Bahisiraheeri, ikyanya akaba keera afwa, mwami Hamaziya we'Buyuda analama

igindi myaka ikumi ni'taanu. ¹⁸ Uyo Hamaziya, igindi myazi yage iyandisirwi mu Kitaabo kyo'kutondobola amagambo ga'Baami be'Buyuda.

¹⁹ Ulya Hamaziya, ikyanya âli riiri i Yerusaleemu, abandu banagira igambi lyo'kumúyita, kyanatuma agatibitira i Lakishi. Haliko, abagoma banalungika abiiitani, banamúlandiriza, halinde banagendi múyitira yo. ²⁰ Ikirunda kyage, banayija bakiheesiri ku fwarasi, banamúziika mu shinda ye'kyami i Yerusaleemu mu kaaya ka Dahudi.

²¹ Ha nyuma, abandu booshi be'Buyuda banayabiira Hazariya,† banamúyimika abe mwami ahandu ha yishe. Uyo Hazariya, ikyanya akayimikwa, âli kola ne'myaka ikumi na ndatu.

²² Ikyanya yishe Hamaziya akaba keera afwa, uyo Hazariya anashakuulula akaaya ke'Helati, anakagalulira ku kihugo kye'Buyuda.

Ukuyima kwa mwami Yerobwamu wa kabiri

²³ Ikyanya Hamaziya akahisa imyaka ikumi ni'taanu atwaziri i Buyuda, mu kihugo kye'Hisiraheeri banayimika Yerobwamu mugala Yohaashi. Uyo Yerobwamu akahisa imyaka makumi gana na muguma atwaziri i Samariya.

²⁴ Uyo Yerobwamu âli kizi gira amabi imbere lya Nahano. Atanatwikira ku byaha bya Yerobwamu mugala Nebati, ulya úkahubiisa Abahisiraheeri.

²⁵ Uyo Yerobwamu ye kaguluula ibihugo íbyâli riiri mu buhyane bwa'Bahisiraheeri, ukulyokera

† 14:21 14.21 Hazariya Ye na Huziya.

ku kyambu kye'Hamaati, halinde ku Nyaaja yo'Muunyu. Kwokwo, kwo Nahano Rurema wa'Bahisiraheeri âli mali gwanwa abalagaania ku njira yo'mukozi wage Yona, mugala Hamitaayi, umuleevi úkalyoka i Gaati-Hefeeri.‡

²⁶ Nahano akabona ngiisi kwa'Bahisiraheeri bâli kizi libuzibwa bweneene, baba baja kandi iri batali baja. Ndaanaye wo'kubatabaala. ²⁷ Na bwo Nahano atakalooza kwa'Bahisiraheeri ba-here lwoshi, kyanatuma agabakiza ku njira ya mwami Yerobwamu mugala Yohaashi.

²⁸ Uyo Yerobwamu, igindi myazi yage, kiri no'bukalage bwage, na ngiisi kwo akagalula utwaya útwâli riiri twa'Bahisiraheeri, i Damasiki ne'Hamaati, byoshi biyandisirwi mu Kitaabo kya'magambo ga'Baami be'Hisiraheeri. ²⁹ Iri hakazinda, Yerobwamu anashaaja, anaziikwa mu maherero ga'baami ba'Bahisiraheeri. Ahandu haage, banayimika mugala wage Zakariya.

15

Mwami Hazariya we'Buyuda (2 Kutondobola 26.1-23)

¹ Ikyanya mwami Yerobwamu akahisa imyaka makumi gabiri ni'rinda atwaziri Abahisiraheeri, mu kihugo kye'Buyuda banayimika Hazariya, mugala mwami Hamaziya. ² Uyo Hazariya, ikyanya akayima, âli kola ne'myaka ikumi na ndatu, anahisa imyaka makumi gataanu ni'biri

‡ 14:25 14.25 Yona 1.1-2.

atwaziri i Yerusaleemu. Nyina, ye wâli Yekoliya, wa mu kaaya ke'Yerusaleemu.

³ Uyo Hazariya âli kizi gira amiija imbere lya Nahano, nga kwo yishe Hamaziya akagira. ⁴ Kundu kwokwo, imbeero zo'kuyikumbira imigisi ku marango, atakazihongola. Abandu banakizi gendi tangira ya'matuulo go'kusiriiza, iri banayokera yo'mubadu. ⁵ Kyanatuma ulya Hazariya, Nahano agamúhana. Iri hakatama, analwala umubembe, halinde ulusiku lwo akafwa, anakizi tuula mu nyumba ya yenyene. Imikolwa yage yoshi yo'butwali, mugala wage Yotamu ye wâli kizi gigira.

⁶ Uyo Hazariya, igindi myazi yage, na byoshi byo âli kizi gira, biyandisirwi mu Kitaabo kya'magambo ga'Baami be'Buyuda. ⁷ Iri hakazinda, Hazariya anashaaja, anaziikwa mu maherero ga'baami, mu Kaaya ka Dahudi. Ahandu haage, banayimika mugala wage Yotamu.

Mwami Zakariya wa'Bahisiraheeri

⁸ Ikyanya mwami Hazariya akahisa imyaka makumi gashatu na munaana atwaziri i Buyuda, mu kihugo kye'Hisiraheeri banayimika Zakariya mugala Yerobwamu. Uyo Zakariya anahisa imyezi ndatu atwaziri. ⁹ Naye, anakizi gira amabi imbere lya Nahano, nga gaagalya ga ábakatanga imbere lyage. Atakatwikira ku byaha bya Yerobwamu mugala Nebati, ulya úwâli kizi hubiisa Abahisiraheeri. ¹⁰ Ulya Zakariya, Salumu mugala Yabeeshi, anagira igambi

libi hi'gulu lyage, anamúteera ha bweruula, anamúyita, anayima ahandu haage.

¹¹ Uyo Zakariya, igindi myazi yoshi hi'gulu lyage, iyandisirwi mu Kitaabo kya'magambo ga'Baami be'Hisiraheeri.

¹² Kwokwo, kwi'gambo lya Nahano likayiji koleka, nga kwo likagwanwa lyabwira mwami Yehu, ti: «Abandu baawe bagakizi twala mu kihugo kye'Hisiraheeri, halinde ku kibusi kya kana.*»

Mwami Salumu wa'Bahisiraheeri

¹³ Ikyanya mwami Hazariya akahisa imyaka makumi gashatu na mwenda atwaziri i Buyuda, mu kihugo kye'Hisiraheeri banayimika Salumu mugala Yabeeshi. Uyo Salumu, anahisa umwezi muguma, atwaziri i Samariya. ¹⁴ Ha nyuma, Menahemu mugala Gaadi, analyoka i Tiriza, anagenda i Samariya. Uyo Menahemu anayiji teera Salumu, anamúyita, anayima ahandu haage.

¹⁵ Uyo Salumu, igindi myazi yage, kiri na ngiisi kwo akahuna, biyandisirwi mu Kitaabo kya'magambo ga'Baami be'Hisiraheeri.

¹⁶ Uyo Menahemu, ikyanya akalyoka i Tiriza, abandu ba'kaaya ke'Tapwa, kiri ne'kihugo kyoshi íkyâli kazungulusiri, banamúhangirira. Uyo Menahemu anabateera booshi, anabayita. Kiri na'bakazi ábâli kola ne'nda, anabunduula amabunda.

Mwami Menahemu wa'Bahisiraheeri

¹⁷ Ikyanya mwami Hazariya akahisa imyaka makumi gashatu na mwenda atwaziri i Buyuda,

* **15:12** 15.12 2 Baami 10.30.

mu kihugo kye'Hisiraheeri banayimika Menahemu mugala Gaadi. Uyo Menahemu, anahisa imyaka ikumi atwaziri i Samariya. ¹⁸ Mu siku zooshi zo'butwali bwage, atanatwikira ku byaha bya Yerobwamu mugala Nebati, ulya úkahubiisa Abahisiraheeri. Si anakizi gira amabi imbere lya Nahano.

¹⁹ Kwokwo, mwami Puuli[†] we'Hasuriya ana-teeraga ikihugo kye'Hisiraheeri, kyanatuma uyo Menahemu agamúheereza ibilo bihumbi makumi gashatu bye'harija, gira amútabaale. Mukuba, Menahemu âli loziizi ukusikamya ubwami bwage. ²⁰ Uyo Menahemu, mu kulonga yizo harija, akafyetereza Abahisiraheeri mu kukizi barambuliisa ibingorongoro makumi gataanu-gataanu bye'harija ku ngiisi mugale. Uyo Puuli atanaki beera mu kihugo kye'Hisiraheeri, anagalukira imwabo.

²¹ Uyo Menahemu, igindi myazi yage, na byoshi byo âli kizi gira, biyandisirwi mu Kitaabo kya'magambo ga'Baami be'Hisiraheeri. ²² Iri hakazinda, Menahemu anashaaja. Ahandu haage, banayimika mugala wage wa Pekaya.

Mwami Pekaya wa'Bahisiraheeri

²³ Ikyanya mwami Hazariya akahisa imyaka makumi gataanu atwaziri i Buyuda, mu kihugo kye'Hisiraheeri banayimika Pekaya mugala Menahemu. Uyo Pekaya anahisa imyaka ibiri atwaziri i Samariya.

[†] **15:19** 15.19 Puuli irindi iziina Tigilati-Pireseeri. 1 Kutondobola 5.26.

24 Uyo Pekaya atakatwikira ku byaha bya Yerobwamu mugala Nebati, ulya úwâli kizi hubiisa Abahisiraheeri. Si anakizi gira amabi imbere lya Nahano. 25 Umukulu muguma wa'basirikaani baage, Peka mugala Remalya, anagira igambi libi hi'gulu lyage. Anayabiira abandu makumi gataanu be'Giryadi, banayita Pekaya, kuguma na Harigobu na Hariyeha, mu kisiika kya'kajumiro i Samariya. Ikyanya Peka akaba keera amúyita, anayima ahandu haage.

26 Uyo Pekaya, igindi myazi yage, na byoshi byo âli kizi kola, biyandisirwi mu Kitaabo kya'magambo ga'Baami be'Hisiraheeri.

Mwami Peka wa'Bahisiraheeri

27 Ikyanya mwami Hazariya akahisa imyaka makumi gataanu ni'biri atwaziri i Buyuda, mu kihugo kye'Hisiraheeri banayimika Peka mugala Remalya. Uyo Peka anahisa imyaka makumi gabiri atwaziri i Samariya.

28 Uyo Peka, naye anagira amabi imbere lya Nahano. Atanatwikira ku byaha bya Yerobwamu mugala Nebati, ulya úkahubiisa Abahisiraheeri.

29 Ikyanya mwami Peka âli twaziri Abahisiraheeri, mwami Tigilati-Pireseeri we'Hasuriya anayiji gwata akaaya ke'Hiyooni, na'ke'Habeeri-Beti-Maka, na'ke'Yanwa, na'ke'Kedeeshi, na'ke'Hazoori. Anayabiira ne'kihugo kye'Giryadi, na kye'Galilaaya, na kye'Nafutaali kyoshi, anagwata abatuulaga baamwo imbohe, anabatwala imwabo i Hasuriya.

³⁰ Ikyanya mwami Yotamu mugala Huziya akahisa imyaka makumi gabiri atwaziri i Buyuda, Iyo Hosheya mugala Hela akahuna imbere Iya Peka mugala Remalya, anamúyita. Ne'ri akaba keera amúyita, anayima ahandu haage.

³¹ Uyo Peka, igindi myazi yage, na byoshi byo âli kizi gira, biyandisirwi mu Kitaabo kya'magambo ga'Baami be'Hisiraheeri.

*Mwami Yotamu we'Buyuda
(2 Kutondobola 27.1-9)*

³² Ikyanya mwami Peka mugala Remalya, akahisa imyaka ibiri atwaziri mu kihugo kye'Hisiraheeri, mu kihugo kye'Buyuda banayimika Yotamu mugala mwami Huziya.

³³ Uyo Yotamu, ikyanya akatondeera ukutwala, âli kola ne'myaka makumi gabiri ni'taanu, anahisa imyaka ndatu atwaziri i Yerusaleemu. Nyina ye wâli Yerusha munyere Saadoki.

³⁴ Uyo Yotamu anakizi gira ibikwaniini imbere Iya Nahano, nga kwo yishe Huziya akagira.

³⁵ Kundu kwokwo, imbeero zo'kuyikumbira imigisi ku marango, atakazihongola. Abandu banakizi gendi tangira ya'matuulo go'kusiriiza, iri banayokera yo'mubadu. Yotamu anashubi lingaania ulwivi lwe'kisaka lwe'nyumba ya Nahano.

³⁶ Uyo Yotamu, igindi myazi yage, na byoshi byo âli kizi gira, biyandisirwi mu Kitaabo kya'magambo ga'Baami be'Buyuda. ³⁷ Ku yikyo kyanya, Nahano anatondeera ukutuma mwami Resini we'Haraamu, na mwami Peka wa'Bahisiraheeri, gira bayiji teera ikihugo

kye'Buyuda. ³⁸ Iri hakazinda, Yotamu anashaaja, anaziikwa mu shinda ye'kyami, mu Kaaya ka Dahudi, shokuluza wage. Ahandu haage, banayimika mugala wage Ahaazi.

16

Mwami Ahaazi we'Buyuda (2 Kutondobola 28.1-27)

¹ Ikyanya mwami Peka mugala Remalya akahisa imyaka ikumi ni'rinda atwaziri mu kihugo kye'Hisiraheeri, mu kihugo kye'Buyuda banayimika Ahaazi mugala Yotamu. ² Ikyanya akatondeera ukutwala, âli kola ne'myaka makumi gabiri, anahisa imyaka ikumi na ndatu atwaziri i Yerusaleemu.

Uyo Ahaazi atâli kizi gira íbikwaniini imbere lya Nahano, Rurema wage, nga kwo Dahudi shokuluza wage âli kizi gira. ³ Si âli kizi kulikira ingesho mbi za'baami ba'Bahisiraheeri. Anatanga kiri na mugala wage imwe'migisi, mu kumújigiivya. Mu kugira kwokwo, âli kizi kulikira ingesho mbi za'bandu bo Nahano akayimula imbere lya'Bahisiraheeri. ⁴ Ahaazi âli kizi genda mu mbeero na ku tugangazi, kiri na mwi'dako lya ngiisi kiti íkidohiri, anatange amatuulo go'kusiriiza imwe'migisi, iri anagiyokera umubadu.

⁵ Ha nyuma, mwami Resini we'Haraamu, na Peka mugala mwami Remalya wa'Bahisiraheeri, banagira izibo na Ahaazi, banagendi teera akaaya kaage ke'Yerusaleemu. Yabo baami, banabeera haaho, bakasokaniini, haliko kanabayabira ukugwata.

⁶ Ku yikyo kyanya, mwami we'Hedoomu anagwata akaaya ke'Helati, anayimula Abayuda ábáli katuuziri mwo. Ha nyuma, anagalula Abahedoomu, banayiji katuula mwo halinde zeene.

⁷ Ulya Ahaazi anatuma indumwa imwa mwami Tigilati-Pireseeri we'Hasuriya, ti: «Uli nahamwitu, naani ndi mukozi wawe. Buno mwami we'Haraamu, na mwami wa'Bahisiraheeri, bayiji ndeera. Kwokwo, uyiji ngiza mu maboko gaabo.»

⁸ Ulya Ahaazi anayabiira iharija ne'nooro íbyáli riiri mu nyumba ya Nahano, kiri na mu kihinda kye'bwami, anabitumira mwami we'Hasuriya, lube lutengu.

⁹ Irya ndumwa, mwami we'Hasuriya anagiyemeera. Kwokwo, anagendi teera akaaya ke'Damasiki, anakagwata, anayita mwami Resini, anatwala na'bandu baage imbohe i Kiiri.

¹⁰ Ulya mwami Ahaazi anagenda i Damasiki, gira agendi bonaana na mwami Tigilati-Pireseeri. Ne'ri akaba akola iyo munda, anabona ya'katanda ko'kusiriigiza kwa'matuulo. Anatuma indumwa i Yerusaleemu, gira agendi yereka umugingi Huriya ikishushanio kyako, na ngiisi kwo kangayubakwa.

¹¹ Ikyanya Ahaazi akatumira Huriya ibyereso hi'gulu lyo'kuyubaka kalya katanda, Huriya anayusa ukukayubaka, Ahaazi átanagaluka.

¹² Mwami Ahaazi, iri akagaluka, anakabona, anakayegeera, anakatangira kwa'matuulo.

¹³ Akatangira kwi'tuulo lyo'kusiriiza lwoshi, na lyo'mushyano, na lye'kinywebwa,

anakashangira na kwo'muko gwi'tuulo lyo'kuyerekana ingoome.

¹⁴ Kalya katanda ka mbere, kâli riiri ha mulyango gwe'nyumba ya Nahano, ha kati ka kalya kahyahya ne'nyumba ya Nahano. Uyo Ahaazi anakalyosa, anakabiika ha butambi, uluhande lwe'kisaka lwa'katanda kaage kahyahya.

¹⁵ Ahaazi anabwira umugingi Huriya: «Yaka katanda kaani kahamu, ukizi kakoleesa mu kutanga ituulo lyo'kusiriiza lwoshi lya ngiisi shesheezi, ni'tuulo lyo'mushyano lya ngiisi kabigingwe, ni'tuulo lya mwami lyo'kusiriiza, ni'tuulo lyage lyo'mushyano, kiri na'matuulo ga'bandu booshi, go'kusiriiza lwoshi, na go'mushyano, na ge'binywebwa. Uyabiire umuko gwe'bitugwa byoshi ibyatangwa ituulo, unagushangire kwo.

«Haliko, kalya katanda ke'miringa, koohe ngakakoleesa nienyene, mu kulooza uburongoozi.» ¹⁶ Mwami Ahaazi, ikyanya akategeka kwokwo, Huriya anabikulikira lwoshi.

¹⁷ Ulya mwami Ahaazi anatumbuula imitumbikizo iyâli tumbikiiri indango ya'miiji. No'lya nangungubanga we'ndango, úwâli tere-sirwi ku bishushanio bye'shuuli ikumi na zibiri ízikatulwa mu miringa, anamúlyosa hi'gulu lyabyo, anamútereka ku lutaliro lwa'mabuye. ¹⁸ Analyosa no'bululi bwe'Sabaato ho bwâli yubasirwi ku nyumba ya Nahano, kiri ni'rembo lyo mwami âli kizi lenga mwo, íryâli riiri imbuga.

¹⁹ Uyo Ahaazi, igindi myazi yage, na byoshi byo âli kizi gira, biyandisirwi mu Kitaabo kyo'kutondobola amagambo ga'Baami be'Buyuda. ²⁰ Iri hakazinda, Ahaazi anashaaja, anaziikwa mu shinda ye'kyami, mu Kaaya ka Dahudi. Ahandu haage, banayimika mugala wage Hezekiya.

17

Mwami Hosheya wa'Bahisiraheeri

¹ Ikyanya mwami Ahaazi akahisa imyaka ikumi ni'biri atwaziri i Buyuda, mu kihugo kye'Hisiraheeri banayimika Hosheya mugala Hela, anahisa imyaka mwenda atwaziri i Samariya. ² Uyo Hosheya anakizi gira amabi imbere lya Nahano. Kundu kwokwo, gatâli riiri mabi bweneene, nga ga'baabo baami ba'Bahisiraheeri ábakatanga imbere lyage.

³ Uyo Hosheya, mwami Shalimanezeeri we'Hasuriya anayiji múteera. Mukuba, ubwa mbere, Hosheya âli riiri mukozi wage, anâli kizi múrambulira. ⁴ Haliko ha nyuma, Hosheya anagira igambi libi, mu kutabaaza mwami So we'Miisiri. Kwokwo, atanakizi ki rambulira imwa mwami we'Hasuriya. Ulya Shalimanezeeri, iri akabona kwokwo, anashweka Hosheya utubangira, anamúlasha mu nyumba ye'mbohe.

Abahisiraheeri bagwatwa imbira

⁵ Ha nyuma, uyo mwami we'Hasuriya ana-teera ikihugo kyoshi kya'Bahisiraheeri, ana-sokanana akaaya ke'Samariya, anahisa imyaka ishata akasokaniini.

⁶ Iri mwami Hosheya akahisa imyaka mwenda atwaziri, ulya mwami we'Hasuriya anagwata akaaya ke'Samariya, anawala Abahisiraheeri imbohe, halinde i Hasuriya. Baguma baabo, anababiika mu kaaya ke'Hala. Na'bandi, anababiika i Gozani, hoofi no'lwiji Habori. Na'bandi, anababiika mu twaya twe'Mediya.

⁷ Yubwo buhanya, íbikatuma bugakoleka, mukuba balya Bahisiraheeri bâli kizi yifunda mu byaha imbere lya Rurema Nahamwabo. Kundu ye kabalyosa mu maboko ga mwami Faraho i Miisiri, halikago, bâli gweti bagakizi yikumba imigisi. ⁸ Na kundu Nahano âli mali gwanwa abayimulira abandu babi imbere lyabo, haliko banakizi kulikira ingesho zaabo mbi. Yabo Bahisiraheeri, ngiisi kyanya abaami baabo bakayiga ingesho mbi, nabo banayami kizi ziyifunda mwo.

⁹ Balya Bahisiraheeri, ikyanya bakavujuuka mu bitakwaniini imbere lya Rurema Nahamwabo, bâli kizi gira mbu bayibishe imbere lyage. Bâli kizi yubaka imbeero mu ngiisi kaaya, kaba ka kishyola ákali no'lwingo naaho lwa'balaliizi, kandi iri kaaya kahamu kazitire.

¹⁰ Banakizi yimangika imigisi ye'mahanga, kiri no'mugisi gwo'muzimu Hasheera. Iyo migisi, banakizi giyimangika ku ngiisi irango, na mwi'dako lya ngiisi kiti íkidohiri. ¹¹ Na ha katanda ke'yo

mizimu, banakizi yokera ho'mubadu. Kwokwo, kwo bâli kizi kulikira imigeeza ya'bandu bo Nahano akabayimulira, halinde banakizi raakaza Nahano bweneene. ¹² Iyo migisi, bâli kizi giyikumba, kundu Nahano âli mali balahirira, ti: «Mutakolwe kwo mwakizi giyikumba.»

¹³ Ikyanya balya Bahisiraheeri na'Bayuda bâli kizi yifunda mu byaha, Nahano anakizi batumira abaleevi, gira abakengule kwokuno: «Mutwikire ku mabi giinyu. Mukizi simbaha imaaja zaani, na'mategeko gaani. Si yizo maaja, n'gaziheereza bashokuluza biinyu ku njira ya'bakozi baani, abaleevi. Aaho! Mukizi zikulikira.» ¹⁴ Kundu Rurema akabakengula kwokwo, batanamútwa, bwo bâli riiri mindagabika nga bashokuluza baabo. Mukuba, nabo batâli yemiiri Rurema Nahamwabo.

¹⁵ Yabo Bahisiraheeri, ikyanya Rurema akagira mbu abayereke amategeko gaage, mu kubakengula, batanamútwa. Kiri ne'kihango kyo âli mali gwanwa agira na bashokuluza baabo, batanakitwa. Si bâli kizi yidulumbika mu bye'migisi, kundu iri tufwa-busha, halinde nabo boonyene banayiji ba tufwa-busha. Kundu Nahano akabakengula kwo batakizi kulikira imigeeza ye'bihugo ibyâli bazungulusiri, haliko byeyo-byeyo byo bâli kizi yifunda mwo. ¹⁶ Zirya maaja za Rurema Nahamwabo, banazijanda zooshi, banayitulira imigisi ishushiini ne'ngaavu, banalingania ne'nguliro yo'muzimu Hasheera, banakizi fukamira ibiri kwi'gulu, iri banayikumba umuzimu Baali. ¹⁷ Banakizi tanga kiri na'baana

baabo bo'butabana, na bo'bunyere, gabe matuulo go'kusiriiza. Banakizi yifunda mu byo'bulozi, na mu byo'bulaguza. Yago mabi gooshi, ikyanya bâli kizi gayidulumbika mwo, kyanatuma Nahano agabarakarira bweneene. ¹⁸ Ne'kyanya akabarakarira, anabayimula lwoshi imbere lyage. Mu kihugo, mutanasigala ugundi mulala, bātali Bayuda naaho.

¹⁹ Kiri na'Bayuda, nabo batâli simbahiri imaaja za Rurema Nahamwabo. Si bâli kizi yifunda mu ngesho mbi za'baabo Bahisiraheeri. ²⁰ Iri hakatama, Nahano analahira beene Hisiraheeri lwoshi-lwoshi, anabahana, mu kubabiika mu maboko ga'bashahuzi, anabayimula lwoshi imbere lyage.

²¹ Balya Bahisiraheeri, ikyanya Nahano akabahandula, mbu lyo bataki twalwe no'mwami wa mwi'kondo lya Dahudi, anabiika Yerobwamu mugala Nebati, abe mwami wabo. Ulya Yerobwamu, naye anabahubiisa, halinde banashubi janda Nahano, banayifunda lwoshi mu bitaalawe. ²² Emwe! Uyo Yerobwamu, yabo Bahisiraheeri banagenderera ukumúkulikira mu byaha byage, batanabitwikira kwo. ²³ Iri hakatama, Nahano anabayimula imbere lyage, nga kwo âli mali gwanwa abakengula ku njira ya'baleevi, abakozi baage. Ku yukwo, balya Bahisiraheeri bakashaazibwa mu kihugo kyabo, banatwalwa imbohe halinde mu mahanga ge'Hasuriya. Inali yo munda baki sigiiri halinde zeene.

Abahasuriya bagira bashumbike mu Bahisiraheeri

²⁴ Mwami we'Hasuriya analyosa abandi bandu mu kihugo kye'Babeeri, na mu kye'Kuuta, na mu kye'Hava, na mu kye'Hamaati, na mu kye'Sefarwayimu. Yibyo binyamahanga byoshi, anabibungiikiza mu kihugo kye'Samariya, byanayiji tuula mu twaya twamwo. Kwokwo, yikyo kihugo kitakiri kyo kihugo kye'Hisiraheeri.

²⁵ Mu yikyo kihugo kye'Samariya, birya binyamahanga, ikyanya bikakibungira mwo, bitâli kizi yikumba Nahano. Kwokwo, anatuma indare zibayite mwo. ²⁶ Uyo mwami we'Hasuriya, banamútumira indumwa kwokuno: «Balya bandu bo ukabiika mu twaya twe'Samariya, batayiji ngiisi byo'muzimu gwamwo guloziizi. Kyo kyatuma gwabatumira indare, zibayite.»

²⁷ Ulya mwami we'Hasuriya anakyula, ti: «Mu balya bo tukaleeta imbohe ukulyoka i Samariya, muyabiire mwo'mugingi muguma, munamúgalulire yo. Kwokwo, ashubi gendi tuula yo, anakizi yigiriza abandu ngiisi kwo'muzimu gwayo guloziizi.» ²⁸ Mu balya bagingi, muguma anagaluka, anagendi tuula i Beteeri, anakizi yigiriza abandu ngiisi kwo bakwaniini ukuyikumba Nahano.

²⁹ Kundu kwokwo, ngiisi ibinyamahanga íbyâli koli tuuziri iyo munda i Samariya, byanagenderera ukukizi yikumba imigisi, iri binayubaka imbeero ku marango. ³⁰ Abandu be'Babeeri bâli kizi yikumba umugisi gwabo Sukooti-Benoti. Na ábâli lyosiri i Kuuti, banakizi yikumba umugisi gwabo Nerigaali. Na ábâli lyosiri i Hamaati, banakizi yikumba umugisi gwabo Hashima.

³¹ Na ábâli lyosiri i Hava, banakizi yikumba imigisi yabo Nibunasi na Tarataaki. Na ábâli lyosiri i Sefarwayimu, banakizi tanga abaana baabo, gabe matuulo go'kusiriigiza imigisi yabo Hadaramereeki na Hanamereki.

³² Yibyó binyamahanga byâli kizi yikumba na Nahano kwakundi. Haliko mu kati kaabo, banakizi toola na'bagingi bo'kukizi tangira imizimu amatuulo mu mbeero ku marango.

³³ Kwokwo, kundu bâli gweti bagayikumba Nahano, haliko banakizi yikumba ne'migisi yabo kwakundi, nga ngiisi kwo bakagileeta mu mahanga gaabo.

³⁴ Yibyó binyamahanga, irya migeeza yabo ya kare, baki gweti bagagikulikiriza halinde zeene. Batali mu yikumba Nahano naaho. Batanali mu kulikira imaja zaage, kandi iri amategeko gaage. Yibyó byoshi, akabiheereza beene Yakobo, ulya ye akahindula iziina, abe Hisiraheeri.

³⁵ Yabo bandu bakanywana ikihango na Nahano, anababwira kwokuno: «Hatagirage umugisi gwo mugakizi yikumba. Mutakizi gifukamira, kandi iri mugitangira amatuulo.

³⁶ Mbe nie mugakizi yikumba naaho. Mukuba, nie kamûlyosa i Miisiri ku bitangaaza bya kahebuza, na mu kati ko'bushobozi. Mukizi nyikumba, iri munanvukamira. Mbe nie mugakizi tangira amatuulo.

³⁷ «Niehe nie kamûyandikira imaja, na'mategeko, ne'migeeza. Kwokwo, mukizi fiitirwa mu kubikulikira. Hatanabe umugisi gwoshi gwo mugakizi yikumba. ³⁸ Yikyo

kihango kyo tukanywana, mutakiyibagire. Hatanabe umugisi gwoshi gwo mugayikumba. ³⁹ Mukizi yikumba naaho Rurema, Nahamwinyu. Mukuba, ye gakizi mükiza mu maboko ga'bagoma biinyu.»

⁴⁰ Yago magambo gooshi, yabo bandu batanagatwaza, banagenderera naaho ukuyifunda mu magambo gaabo ga kare. ⁴¹ Kwokwo, kundu bâli kizi yikumba Nahano, haliko banakizi yikumba ne'migisi yabo. Halinde na zeene, abaana baabo, kiri na bijukulu baabo, bakiri mu gira nga kwokulya bashokuluza baabo bâli kizi gira.

18

Mwami Hezekiya we'Buyuda (2 Kutondobola 29.1-3; 31.1)

¹ Ikyanya Hosheya mugala mwami Hela akahisa imyaka ishata atwaziri mu kihugo kye'Hisiraheeri, mu kihugo kye'Buyuda banayimika Hezekiya mugala mwami Ahaazi.

² Uyo Hezekiya, ikyanya akayima, âli kola ne'myaka makumi gabiri ni'taanu, anahisa imyaka makumi gabiri na mwenda atwaziri i Yerusaleemu. Nyina ye wâli Habi, munyere Zakariya.

³ Uyo Hezekiya anakizi gira íbikwaniini imbere lya Nahano, nga kwo shokuluza wage Dahudi âli kizi gira. ⁴ Ziry a mbeero zooshi za'bandu bakabiika ku marango, mbu lyo bakizi yikumbira mwe'migisi, anazishaaza. Na'mabuye gaazo mataluule, anagahongola. Na ziry nguliro zo'muzimu Hasheera, anazitemera

haashi, anavungula no'mujoka gwo'mulinga gwo Musa akatula.* (Mukuba, halinde yizo siku, Abahisiraheeri bâli kizi guyikumba, iri banaguyokera umubadu. Ni'ziina lyagwo, Nehushitaani.)

⁵ Hezekiya âli kizi langaalira Nahano Rurema wa'Bahisiraheeri. Mu baami booshi be'Buyuda, ndaaye gundi úwâli nga ye, baba mu bakayima imbere lyage, kandi iri mu bakamúlonda. ⁶ Âli kizi fitirwa ku bya Nahano, atanamújanda. Ziryâ maaja zo Nahano akaheereza Musa, âli kizi zikania bweneene.

⁷ Uyo Hezekiya, Nahano bâli yamiinwi. Ngiisi byo Hezekiya âli kizi gira, Nahano anakizi bigenduusa.

Hezekiya akatee kolera mwami we'Hasuriya. Halikago, iri hakatama, anahuna imbere lyage, analahira ukushubi múkolera. ⁸ Kiri na'Bafirisiti, anagendi bateera, anabahima, halinde ku kaaya ke'Gaza, ne'kihugo íkyâli kazungulusiri, kaba ka kishyola ákali no'lwingo naaho lwa'balaliizi, kandi iri kaaya kahamu kazitire.

⁹ Uyo Hezekiya, iri akahisa imyaka ina atwaziri, mwami Shalimanezeeri we'Hasuriya anayiji teera akaaya ke'Samariya. Abasirikaani baage, banatondeera ukukasokanana. (Yibyô, bikakoleka mu mwaka gwa kalinda gwo'butwali bwa Hosheya mugala mwami Hela wa'Bahisiraheeri.)

¹⁰ Balya Bahasuriya, iri bakahisa imyaka ishata basokaniini i Samariya, banagigwata.

* **18:4** 18.4 Muharuuro 21.9.

(Ikyanya kakagwatwa, Hezekiya âli kola ne'myaka ndatu atwaziri. Na Hosheya wa'Bahisiraheeri, âli kola ne'myaka mwenda.)

¹¹ Ulya mwami we'Hasuriya anayabiira Abahisiraheeri, anabatwala halinde i Hasuriya. Baguma baabo, anabatwala i Hala. Na'bandi, anababiika hoofi no'lwiji Habori, mu kaaya ke'Gozani. Na'bandi, anababiika mu twaya twa'Bameedi. ¹² Na íbikatuma Abahisiraheeri bagaahanwa kwokwo, bwo batâli kizi simbaha Rurema Nahamwabo. Si bakahongola ikihango kyage. Na kundu Musa âli riiri mukozi wa Nahano, haliko byoshi byo akababwira, batâli kizi bisimbaha.

*Abahasuriya babiika ikikando ku Yerusaleemu
(2 Kutondobola 32.1-19; Hisaaya 36.1-22)*

¹³ Uyo mwami Hezekiya, ikyanya akahisa imyaka ikumi ni'na atwaziri, lyo mwami Senakeribu we'Hasuriya akayiji teera utwaya twoshi tuzitire twe'Buyuda, anatugwata.

¹⁴ Kwokwo, Hezekiya anatuma indumwa imwa Senakeribu iyo munda i Lakishi kwokuno: «E waliha, nahuba! We kongwa, ulekage ukundeera. Ngiisi byo ugambuuna, ngakuheereza byo.»

Mwami we'Hasuriya, iri akayuvwa kwokwo, anakyula kwo Hezekiya amútwalire ibilo bihumbi ikumi bye'harija, ne'bilu kihumbi bye'nooro.

¹⁵ Kwokwo, Hezekiya anamúheereza iharija zooshi ízâli riiri mu nyumba ya Nahano, kiri na mu kihinda kye'bwami. ¹⁶ Na kwakundi,

analyosa inooro ku nyiivi ze'nyumba ya Nahano, kiri ne'nooro ya ku bihamambiro byazo. Yibyo byoshi, anabiheereza Senakeribu.

17 Ha nyuma, uyo mwami we'Hasuriya analungika abakulu bashatu, kuguma na'kandaharuurwa ka'basirikaani. Bâli lyosiri i Lakishi, banagenda bali giri-giri, halinde i Yerusaleemu, imwa mwami Hezekiya. Ikyanya bakahika yo, banatee yimanga hoofi ne'ngera ye'kirigo ikiri uluhande lwe'lugulu. (Yaho, hâli riiri hoofi ne'njira yo'kugenda imunda bali mu fulira imirondo.)

18 Yabo basirikaani, ikyanya bakatumira mwami Hezekiya, Heryakimu mugala Hirikiya, anagendi bayakiira, bwo ye wâli mwimangizi wa'kajumiro. Banayakiirwa kwakundi na Sebuna umwandisi wa mwami, na Yoha mugala Hasafu, umwandisi wa ibikakoleka.

19 Umukulu wa balya basirikaani anadeta: «Mugendi bwira Hezekiya, kwo mwami we'Hasuriya abuuza kwokuno:

«“Umwete gwawe, guyimangiiri ku biki?

20 Ugweti ugayihaya kwo uli no'buhagarusi bwingi, kiri no'bulenga bwo'kugira izibo. Aahago! Nyandi ye ulangaliiri, halinde umbinduke?

21 «“Lolaga bunu! Kundu ugweti ugalangaalira i Miisiri, haliko liri ngi'sanga livune. Ikyanya umundu ali mu lishendamira, liri mu múyijomba mu kigasha. Ku yukwo, ngiisi ábali mu langaalira mwami we'Miisiri, kwokwo kwo bali mu komeresibwa.

22 «“Ngeeka wangambwira, ti: ‘Twehe tulangaliiri Rurema Nahamwitu.’ Aaho! Si Hezekiya keera akashereeza ahandu ho bâli kizi yikumbira Nahano ku marango, anashereeza no'tutanda twage. Anabwiraga abandu be'Buyuda, na'be'Yerusaleemu, ti: ‘Mukwaniini mukizi yikumbira i Yerusaleemu naaho, imbere lya kaakalya katanda kaguma.’

23 «“Kwokwo, nayija gira mulagaane na nahamwitu, mwami we'Hasuriya. Ye wanduma kwokuno: Nga mwangabiiri muhiiti abasirikaani bihumbi bibiri ábayiji ukushonera ku fwarasi, nangamùheereza ifwarasi bihumbi bibiri zo bagashonera kwo. Haliko ndaabo! 24 Aahago! Mu bakulu ba nahamwitu, si mutashobwiri ukugalula kiri umukulu muguma muniini. Na kundu mwangalan-gaalira i Miisiri, mbu mulonge ya'magaare gi'zibo na'basirikaani, mutagashobola. 25 Na kwakundi, ka mutoniri kwo nayiji teera hano, ninahashereeze buzira kutee hanguulwa na Nahano? Si Nahano yenyene ye kambwira kwo ndeere kino kihugo, halinde ngishereeze!”»

26 Ulya mukulu, ikyanya akayusa ukudeta, Heryakimu mugala Hirikiya, na Sebuna, na Yoha, banamúshuvya: «E waliha, utuganuulire mu ndeto ye'kiharaamu, bwo tuli mu giyuvwa. Uleke ukudeta mu ndeto ye'kiheburaniya, lya'bandu ábali ku luzitiro batayuvwe.»

27 Uyo mukulu anashuvya: «Ka mutoniri kwo nahamwitu anduma imwinyu, ne'mwa nahamwinyu naaho? Aahabi! Yaga maga-

mbo gaani, galyagagi ne'mwa bandu booshi ábabwatiiri ku luzitiro. Mweshi kuguma, mugaki lya amavi giinyu, munanywe na'mashwi giinyu.»

²⁸ Ha nyuma, ulya mukulu anayimuka, anateerera umulaga mu ndeto ye'kiheburaniya kwokuno: «Muyuvwagwe amagambo ga mwami mukulu we'Hasuriya. ²⁹ Adeta kwokuno: “Mutayemeere kwo Hezekiya amùtebe. Mukuba, atagahasha ukumùkiza mu maboko gaani. ³⁰ Hezekiya ali mu mùteba, mbu Nahano agamùkiza, mbu na yaka kaaya katagabiikwa mu maboko ga mwami we'Hasuriya. Kundu kwokwo, mutayemeere kwo amùhendereze, mbu mulangaalire Nahano.”

³¹ «E maashi, mutayuvwe Hezekiya! Si mwami we'Hasuriya adeta kwokuno: “Mutuuze, munayije, gira tunywane. Ha nyuma, ngiisi muguma winyu akabuli lya ibitumbwe bye'mizabibu yage, kiri ne'bitumbwe bye'mitiini, ananywe na ku magoloovi mu kirigo kyage. ³² Ngamùtwala mu kindi kihugo íkiri nga kino. Yikyo kihugo, kiri mwe'ngano ne'divaayi. Kiri na mwe'mikate, ne'ndalo ze'mizabibu, na'mavuta go'mutiini, kiri no'buuki. Aahago! Mutoolage ukuba ho. Si mutayifunde mu lufu.”

«Uyo Hezekiya, si agweti agamùteba, mbu: “Nahano agatukiza.” Aahabi! Mutwikire ukumúyuvwiriza. ³³ Ka hali umuzimu gwoshi úgukahasha ukukiza ikihugo mu maboko ga mwami we'Hasuriya? ³⁴ Aahago! Gulya muzimu gwe'Hamaati, na gwe'Haripaadi, iryagagi hayi?

Kiri no'muzimu gwe'Sefarwayimu, na gwe'Hena, na gwe'Hiva, nayo iryagagi hayi? Si itakakiza i Samariya mu maboko gaani! ³⁵ Mu mizimu ya yibyo bihugo, guhi úgukabakiza mu maboko gaani? Kwokwo, kiri na Rurema Nahamwinyu atahiiti ubushobozi bwo'kumbangirira, halinde ndagwate i Yerusaleemu.»

³⁶ Abahisiraheeri, kundu bakayuvwa kwokwo, ndaalyo igambo lyo bakashuvya, banaba shee! Mukuba, mwami Hezekiya âli mali babwira: «Hatagirage úgamúdesa.»

³⁷ Ha nyuma, Heryakimu mugala Hirikiya, umwimangizi wa'kajumiro, na Sebuna, umwan-disi wa mwami, na Yoha mugala Hasafu, umwan-disi wa íbikakoleka, banagendera mwami Hezekiya. Yabo booshi bâli koli datwiri imirondo yabo hi'gulu lyo'mwizingeerwe. Amagambo gooshi go'yo mukulu wa'basirikaani, banagendi múganuulira go.

19

Mwami agendi hanuusa Hisaaya (Hisaaya 37.1-7)

¹ Yago magambo gooshi, ikyanya mwami Hezekiya akagayuvwa, naye anadaatula ibyambalwa byage. Anayambala ubusuuzu, anayingira mu nyumba ya Nahano, gira amútabaaze.

² Heryakimu, umwimangizi wa'kajumiro, naye âli yambiiti ubusuuzu, kiri na Sebuna umwan-disi, na'bakulu ba'bagingi.

Yabo booshi, mwami Hezekiya anabalungika imwo'muleevi Hisaaya mugala Hamoozi.

³ Banagendi múbwira kwokuno: «Mwami Hezekiya adeta: “Zeene, lukola lusiku lwo'kushenguka. Keera twatukwa, twanagayirizibwa. Tukolaga nga mukazi úwahika ku lusiku lwo'kubuta umwana, haliko imisi yo'kumúbuta, ndaakiyo.

⁴ «“Ulya mwami we'Hasuriya, agweti agashe-keereza Rurema, anali ye Rurema úli mugumaana. Aaho! Hali ikyanya Rurema Nahamwinyu, angaba ayuvwiti ibitusi byo'yo mukulu, anamúhane hi'gulu lyabyo. Kwokwo e Hisaaya, uhuunire Abahisiraheeri ábaki sigiiri mu kino kihugo.”»

⁵ Balya batwali ba mwami Hezekiya, ikyanya bakaba keera bahisa irya ndumwa imunda Hisaaya, ⁶ anababwira: «Mugendi bwira nahamwinyu kwo Nahano adetaga kwokuno: “Kundu yutwo tukozi twa mwami we'Hasuriya, twanduka, utayobohe. ⁷ Yuvwagwi! Ulya mwami, ngamúbiika mwo'mutima gwe'kyoba. Ikyanya imyazi mirebe igamúhikira, agayami galukira mu kihugo kyage. Haaho, lyo ngamúyitiisa ku ngooti.”»

*Ikindi kiteero kya mwami wa'Bahasuriya
(Hisaaya 37.8-20)*

⁸ Ulya mukulu we'Hasuriya analyoka yaho i Yerusaleemu, anagendi hanuusa mwami wage, Senakeribu. Uyo mwami áli lyosiri i Lakishi, anagendi teera akaaya ke'Ribuna.

⁹ Ha nyuma, mwami anayuvwa kwo mwami Tiraka we'Hendyopiya* agayiji múlwisa.

* **19:9** 19.9 Hendyopiya Mu kiheburaniya, Kuushi.

Kwokwo, anatuma indumwa kwokuno:

¹⁰ «Mugendi bwira mwami Hezekiya we'Buyuda: “Kundu ugweti ugalan-gaalira Rurema, utaleke kwo akutebe, mbwe'Yerusaleemu itagagwatwa na mwami we'Hasuriya. ¹¹ Si keera wayuvwa ngiisi kwa'baami be'Hasuriya bakagirira ibindi bihugo, mu kubishereeza lwoshi. Aaho! Ka utoniragi kwo we gaakira?

¹² «“Si bashokuluza baani bakaminika ibindi bihugo, nge'Gozani, ne'Harani, ne'Resefu, na'bandu be'Hedeni ábâli tuuziri i Telasaari. Ewe! Imizimu yabo, ka ikabakiza? Aa-habi! ¹³ Na kandi, mwami we'Hamaati alyagagi hayi? Kiri na mwami we'Haripaadi, na mwami we'Sefarwayimu, na mwami we'Hena, na mwami we'Hiva, nabo bali hayi?”»

¹⁴ Yago maruba, iri mwami Hezekiya akagalonga, anagasoma, anayami kwabadukira mu nyumba ya Nahano, anagayajuulira imbere lya Nahano. ¹⁵ Anamúyinginga kwokuno: «E Nahano Rurema wa'Bahisiraheeri, we bwatiiri ku kitumbi kye'kyami, ha kati ka bamakerubi. Wenyene naaho we twaziri amaami gooshi ge'kihugo. Mukuba, we kalema ikihugo ni'gulu. ¹⁶ Kwokwo, e Nahano! Uzibuulage amasu, ulole. Utege na'matwiri gaawe, uyuvwe ibitusi byoshi byo Senakeribu agweti agakutuka. Unali we Rurema úli mugumaana.

¹⁷ «E Nahano, biri ukuli, kwa'baami be'Hasuriya keera bakashaabula galya maami gooshi, banashereeza ne'bihugo byabo.

¹⁸ Bakaduulika imigisi yabo kwo'muliro,

banagijigiiwya, bwo itâli riiri ye Rurema nirizina. Si yâli migisi naaho ya'bandu bakabaaja mu biti, na mu mabuye.

¹⁹ «E maashi Rurema, Nahamwitu, buno, utukizagye mu maboko ga Senakeribu, gira abandu ba'maami gooshi bamenye bwija kwo wenyene naaho we riiri ho. Bamenyage kwo we Nahano Rurema.»

*Hisaaya atanga ubuleevi kwa'Bayuda bagakiz-
ibwa*

(Hisaaya 37.21-38)

²⁰ Ha nyuma, Hisaaya mugala Hamoozi, anatumu indumwa imwa Hezekiya, ti: «Nahano Rurema wa'Bahisiraheeri adetaga kwokuno: “Yago mahuuno gaawe hi'gulu lya mwami Senakeribu we'Hasuriya, keera nagayuwuwa.
²¹ Kwokwo, ngweti ngaadeta yiri igambo hi'gulu lyage kwokuno:

Abandu be'Sayuni bagweti bagakunegura lwoshi,

banali mu kushekeereza.

Ikyanya uli mu shaaga, abandu be'Yerusaleemu banasigale bagweti bagakuzuugiza amatwe, mu kukugayiriza.

²² E Senakeribu, nyandi ye ugweti ugagayiriza? Nyandi ye ugweti ugatuka?

Keera wateerera umulaga hi'gulu lya nyandi?

Ugweti ugahenekera nyandi ku bwikangaate?

Si ali Rurema, Umutaluule wa'Bahisiraheeri!

²³ Keera walungika abakozi baawe, gira ushekeereze Nahano, ti:

Amagaare gaani gi'zibo, bwo galyagagi katundu,

keera gakahika halinde ku marango
ge'Lebanooni.

Nanayami kuba ibiti byayo bila bye'myerezi,
kiri na bye'shindano kwo binonosiri.

Keera n'gahika he'biti bihekiiri, binali biti biija
ngana-ngana.

24 N'gahumba ibirigo mu mahanga,
nananywa amüji gaamwo.

Keera nanakamya inyiji ze'Miisiri
mu kuzifina-fina mwo naaho.

25 «“E mwami we'Hasuriya, ka utazi yuvwa?

Yiri igambo, si nie Nahano, nâli mali
gwanwa nalishungika yaho kare!

Ngiisi igambo lyo ngola mu kwiza,
keera n'gagwanwa nalishungika.

Na íbitumiri n'gakuyimika, gira uhongole tulya
twaya tuzitire,

halinde tunahinduke biguuka.

26 Yiri igambo, lyo litumiri abatuulaga baamwo
keera bashenguka,

banakoli yobohiri bweneene, banakoli tezi-
ibwi ishoni.

Bakolaga nga byasi byo'muyonga, íbikiri mu
shoga ku katwe.

Kundu kwokwo, biri mu yami yumaguka,
bítanazi kula bwija.

27 «“Wehe, ngoli yiji ngiisi ho utuuziri.

Nyiji ngiisi kwo uli mu yingira, na ngiisi kwo uli
mu huluka.

Na kwakundi, nyiji ngiisi kwo ukoli ndakari-
iri.

28 Ewe! Uburaakari bwawe, keera bwambikira,

nanayuvwa ubwikangaate bwawe.
Kwokwo, ngakugosa mu kukubiika igera
mwi'zulu.

Na ngubiike ikyuma mu kanwa.

Na ngugalule mu yerya njira yo ukayija mwo.”»

²⁹ Haaho, Hisaaya anabwira Hezekiya:
«Akalangikizo kwo Rurema agamùlanga, ko
kaakano: Mu guno mwaka na mu mwaka
úgugayija, mugaaba mukiri mu lya ku
bisimbwe. Haliko mu mwaka gwa kashatu,
mugabyala ingano, munagiyimbule. Mugabyala
kiri ne'mizabibu, munakizi lya ibitumbwe
byayo.

³⁰ «Ngiisi ábagasigala mu bandu be'Buyuda,
bagashubi luguuka, banabe katundu nga kiti
kye'mizi ilaaziri mu luvu, kinatongesiri. ³¹ Kiri
na ku mugazi Sayuni i Yerusaleemu, mugayija
abandu bagerwa ábasigiiri. Kwokwo, kwo
Nahano wo'bushobozi bwoshi, akoli fitiirwi uku-
gira.

³² «Nahano adetaga hi'gulu lya mwami
we'Hasuriya kwokuno: “Uyo mwami atâye fine
mu kano kaaya ke'Yerusaleemu. Kiri no'kulasha
imyambi, ndaayo agaalasha mwo. Atanâye yije
afumbiiti isiribo, ataganalunda uluvu ibutambi
lyako, mbu alonge ubulyo bwo'kukahongola.

³³ Injira yo akayija mwo, yo na yeyo agashubi
galuka mwo. Kano kaaya, atâye kayingire mwo.
Kwokwo, kwo Nahano adesiri. ³⁴ Ngalanga kano
kaaya, na ngakize hi'gulu lyo'lushaagwa lwani,
na hi'gulu lyo'mukozi wani Dahudi.”»

³⁵ Mu bwobwo bushigi, umuganda wa Nahano
anayingira mu shumbi ya'Bahasuriya, anayita

mwa'bandu bihumbi igana na makumi galimu-naana na bitaanu. Iri bukakya, ku kyanya abandu bakiri mu vyuka, banagwana birya birunda byoshi bilambamiri haashi.

³⁶ Kwokwo, mwami Senakeribu we'Hasuriya anajogoboka, anataahira imwage i Ninaawi, anabeera yeyo.

³⁷ Lusiku luguma, ku kyanya Senakeribu ak-agendi yikumba umuzimu gwage Nisiroki mu luheero, bagala baage babiri, Hadaramereeki na Sarezeri, banayami múyita ku ngooti. Haaho-haaho, banayami tibitira mu kihugo kye'Hararaati. Ahandu haage, banayimika mugala wage Hesari-Hadoni.

20

Hezekiya alwala, anashubi kira

(Hisaaya 38.1-8, 21-22; 2 Kutondobola 32.24-26)

¹ Ku yikyo kyanya, mwami Hezekiya analwala bweneene, anahambiri fwa. Kwokwo, umuleevi Hisaaya mugala Hamoozi, anayiji mútanduula, anamúbwira: «Nahano adetaga kwokuno: “Ulingaanie bwija amagambo ga mu nyumba yawe. Utagaki kira, si ukola ugaafwa.”»

² Hezekiya anahindikira ikibambaazi, anahuuna Rurema kwokuno: ³ «E Nahano, nakuyinginga ukengeerage ngiisi kwo nâli kizi kukolera mu kati ko'bwemeera, na ku mutima gwani gwoshi. Ee! Ukengeere ngiisi kwo nâli kizi gira íbikwaniini imbere lyawe.» Haaho, Hezekiya anagwatwa ne'kifufu, analira.

4 Ikyanya Hisaaya atâli zaazi lyoka mu luz-itiro, Nahano anashubi mûtumira indumwa, ti: 5 «Galuka! Ubwire Hezekiya, ikiron-goozi kya'bandu baani kwokuno: “Nie Nahano Rurema wa shokuluza wawe Dahudi, nadeta: Amahuuno gaawe, keera nagayuvwa, nanabona ne'migenge yawe. Ku yukwo, ngakukiza. Ha nyuma lye'siku zishatu, ugagenda mu nyumba ya Nahano.

6 «“Ngakuyushuulira imyaka ikumi ni'taanu ku burambe bwawe. Na kundu mwami we'Hasuriya agweti agakushomboroza, ngakukiza mu maboko gaage, kuguma na kano kaaya kooshi. Ngalanga kano kaaya hi'gulu lyo'lushaagwa lwani, na hi'gulu lyo'mukozi wani Dahudi.”»

7 Hisaaya anadeta: «Muleete ikitumbula kyo'mutiini.» Ne'ri bakakileeta, banakibiika ku kirole. Kwokwo, kwo akalanga ukukira.

8 Hezekiya âli mali buuza Hisaaya: «Kalangikizo kaki ákagayerekana kwo Nahano agangiza, na kwo ngaahasha ukugenda mu nyumba ya Nahano ku lusiku úlugira izishatu?»

9 Hisaaya naye, ti: «Akalangikizo ko'kuyerekana kwo Nahano agaagira nga ngiisi kwo akulagaania, ko kaakano: Ka uloziizi kwi'zuuba ligende indambo ikumi imbere, kandi iri ligaluke indambo ikumi inyuma?»

10 Hezekiya anashuvya: «Ukugenda indambo ikumi imbere, bivwarusiri. Kwokwo, ligalukage ha nyuma indambo ikumi.»

11 Hisaaya anahuuna Nahano. Kwokwo, Nahano anagalula ikimbehwa indambo ikumi, ku lwingo úlukayubakwa na Ahaazi.

Indumwa kulyoka i Babeeri
(Hisaaya 39.1-8)

12 Ku yikyo kyanya, mwami Merodaaki-Baladani, mugala mwami Baladani we'Babeeri, anayuvwa ngiisi kwo Hezekiya ashuba mulwazi. Kyanatuma agamúlungikira amaruba kuguma no'lutengu.

13 Ikyanya bakayija, ulya Hezekiya anabayegereza, anabayereka ibindu byoshi mu bihinda byage, nge'harija, ne'nooro, ne'ndungo ze'byokulya, na'mavuta go'muhongolo mwija, ne'siribo zaage, ne'bindi byoshi íbyâli bisingule mu bihinda byage. Ndaakyo kindu kyo atakabayereka, kiba mu kajumiro, kandi iri mu kihugo kyage kyoshi.

14 Ha nyuma, uyo mwami Hezekiya, umuleevi Hisaaya anamúgendera, anamúbuuza: «Ewe! Yaba bandu, balyoka hayi? Na kuti kwo badeta?» Hezekiya, ti: «Balyosiri mu mahanga ge'Babeeri.»

15 Anashubi múbuuza: «Biki byo babonaga mu nyumba yawe?» Hezekiya, ti: «Babona byoshi íbiri mwo. Kiri na mu bihinda byani, ndaakyo kindu kyo ndabayereka.»

16 Uyo Hisaaya, ti: «Yuvwagwa igambo lya Nahano. 17 Mu siku ízigayija, yabo Bababeeri bagashaaza byoshi íbiri mu nyumba yawe, kiri ne'bindu byoshi byo bashokuluza baawe bakakuumania, banabitwale imwabo. Ndaakyo

kindu íkigasigala. Kwokwo, kwo Nahano ade-siri. ¹⁸ Na mu baana baawe, baguma bagatwalwa, banagendi ba batungule mu kajumiro ka mwami we'Babeeri.»

¹⁹ Hezekiya anashuvya: «Yago magambo ga Nahano, gali miija.» Na íbitumiri akadeta kwokwo, bwo akayitoneesa, ti: «Mu burambe bwani bwoshi, hagaaba umutuula no'butoge.»

*Imbeka yo'butwali bwa Hezekiya
(2 Kutondobola 32.32-33)*

²⁰ Uyo Hezekiya, igindi mikolezi yo âli kizi gira ku bukalage, na ngiisi kwo akayubaka ikirigo, anahumba ingera yo'kuleeta amiji mu kaaya, byoshi biyandisirwi mu Kitaabo kya'magambo ga'Baami be'Buyuda. ²¹ Uyo Hezekiya anashaaja. Ahandu haage, banayimika mugala wage Manaasi.

21

*Mwami Manaasi we'Buyuda
(2 Kutondobola 33.1-20)*

¹ Uyo Manaasi, ikyanya akayima mu Buyuda, âli kola ne'myaka ikumi ni'biri, anahisa imyaka makumi gataanu ni'taanu, atwaziri i Yerusaleemu. Nyina, ye wâli Hefiziba.

² Uyo Manaasi anakizi gira amabi imbere lya Nahano, mu kukizi yifunda mu bitalaalwe, nga mwene byebirya bya'bandu bo Nahano akayimula imbere lya'Bahisiraheeri.

³ Kundu yishe Hezekiya akahongola imbeero ze'migisi ku marango, haliko Manaasi anashubi ziyubaka. Anayubaka no'tutanda

two'kutangira kwo'muzimu Baali amatuulo. Analingania ne'nguliro yo'muzimu Hasheera, nga kwo mwami Ahabu wa'Bahisiraheeri âli kizi gira. Na kwakundi, anakizi fukamira indonde za kwi'gulu, iri anaziyikumba.

⁴ Tulya tutanda, anatumubaka kiri na mu nyumba ya Nahano, kundu Nahano âli mali deta: «Mu kaaya ke'Yerusaleemu, mwi'ziina lyani ligakizi yikumbirwa.» ⁵ Mu mbuga zombi ze'nyumba ya Nahano, anatumubaka mwo'tutanda two'kuyikumbira indonde za kwi'gulu.

⁶ Uyo Manaasi anatanga kiri na mugala wage, libe ituulo lyo'kusiriiza. Anakizi yifunda mu bya'maleere, iri anakizi laguza, no'kuhanuusa âbali mu ganuuzza imizimu, na'balozzi. Âli kizi yifunda mu bihigo bingi imbere lya Nahano, halinde anamúraakaza bweneene.

⁷ Umugisi mubaaje gwo'muzimu Hasheera, anatumubaka mwomwo mu nyumba ya Nahano. Kundu kwokwo, Nahano âli mali bwira mwami Dahudi na mugala wage wa Sulumaani, ti: «Mu milala yoshi ya'Bahisiraheeri, keera natoola ino nyumba, kiri ne'Yerusaleemu, kwo ngakizi tuula mwo. Haaho, ho ngakizi yikumbirwa imyaka ne'myakuula.» ⁸ Amagambo go n'gabwira Abahisiraheeri, iri bangakizi gira umwete gwo'kugasimbaha gooshi, banakizi kulikira imaaja zooshi zo'mukozi wani Musa akabaheereza, kwokwo ndagaki leka kwo bayimulwe mu kino kihugo kyo n'gaheereza bashokuluza baabo.»

⁹ Kundu kwokwo, batanayuvwa. Manaasi abahubiisa, halinde banakizi yifunda mu mabi

bweneene ukuhima ga'batuulaga baamwo, balya Nahano akaminika imbere lyabo.

¹⁰ Kyanatuma Nahano agaadeta ku njira ya'bakozi baage abaleevi, kwokuno: ¹¹ «Ulya mwami Manaasi âli kizi gira ibihigo byo'kuyagazania. Âli kizi hubiisa Abayuda, halinde nabo banakizi kulikiriza ibye'migisi. Amabi gaage, gakoli himiri ga'Bahamoori, ábakatanga imbere lyage.

¹² «Kwokwo, Nahano Rurema wa'Bahisiraheeri, adetaga kwokuno: “Ngashereeza i Yerusaleemu ne'Buyuda. Kugaanaba ku kihano kye'kitangaaza. Ngiisi úgayuvwa hi'gulu lyakyo, agakanguka bweneene. ¹³ Ngaahana i Yerusaleemu nga kwo n'gahana i Samariya, kiri ne'mbaga ya mwami Ahabu. Ngashuka i Yerusaleemu, nga kwo bali mu shuka umukongo, banaguyubike.

¹⁴ «“Yabo bandu, kundu yo misigala yo'buhyane bwani, haliko ngabajanda, na mbabiike mu maboko ga'bagoma baabo. Baganyagwa ibindu, banagwatwe na'bagoma baabo. ¹⁵ Na íbitumiri ngaagira yibyo byoshi, bwo bakayifunda mu bitali nga byo, banakizi nyaagaza ukulyokera ku lusiku lwa bashokuluza baabo bakalyoka kwo i Miisiri, halinde zeene.”»

¹⁶ Ulya Manaasi anakizi yitira abandu bingi ikimaama. Umuko gwabo, gwanahingira mu kaaya ke'Yerusaleemu, ukulyokera uluhande luguma, halinde ulundi. Âli kizi hubiisa abandu be'Buyuda, halinde banakizi bihuuka imbere lya Nahano.

¹⁷ Uyo Manaasi, igindi myazi yage, na byoshi byo âli kizi gira, kuguma ne'byaha byage byoshi, biyandisirwi mu Kitaabo kya'magambo ga'Baami be'Buyuda. ¹⁸ Iri hakazinda, mwami Manaasi anashaaja, anaziikwa mwi'tongo lye'nyumba yage yenyene. (Lyâli tongo lye'Huza.) Ahandu haage, banayimika mugala wage Hamooni.

*Mwami Hamooni we'Buyuda
(2 Kutondobola 33.21-25)*

¹⁹ Uyo Hamooni, ikyanya akayima, âli kola ne'myaka makumi gabiri ni'biri, anahisa imyaka ibiri atwaziri i Yerusaleemu. Nyina, ye wâli Meshulemeti munyere Haruzi, we'Yotiba.

²⁰ Uyo Hamooni anakizi gira amabi imbere lya Nahano, nga kwo yishe Manaasi akagira. ²¹ Anakizi kulikiriza ingesho zooshi za yishe. Mukuba, âli kizi yikumba yerya migisi yo yishe âli kizi yikumba, anakizi gifukamira. ²² Na kundu Nahano âli riiri Rurema wa bashokuluza baage, haliko anamújanda, atanakizi múkulikira.

²³ Ulya Hamooni, abakozi baage banahuna, banamúyitira mu kajumiro. ²⁴ Haliko, ngiisi ábakamúyita, nabo, abandu be'Buyuda bakabayita. Ha nyuma, banayimika mugala wage Yosiya, abe mwami ahandu haage.

²⁵ Uyo Hamooni, igindi mikolezi yage yoshi, na ngiisi byo âli kizi kola, biyandisirwi mu Kitaabo kya'magambo ga'Baami be'Buyuda. ²⁶ Hamooni anaziikwa mu shinda yage mwi'tongo lye'Huza. Ahandu haage, banayimika mugala wage Yosiya.

22

Mwami Yosiya we'Buyuda (2 Kutondobola 34.1-2)

¹ Uyo Yosiya, ikyanya akayima, âli kola ne'myaka munaana, anahisa imyaka makumi gashatu na muguma atwaziri i Yerusaleemu. Nyina ye wâli Yedida munyere Hadaya, wa mu kaaya ke'Bozikaati. ² Uyo Yosiya anakizi gira íbikwaniini imbere Iya Nahano, anakulikiriza ingesho nyiija zooshi za shokuluza wage Dahudi. Atanakizi zibambala, kiri ne'hiniini.

Ikitaabo kye'maaja kyashubi boneka (2 Kutondobola 34.8-28)

³ Uyo mwami Yosiya, iri akahisa imyaka ikumi na munaana atwaziri, analungika umwandisi Safanu mugala Hazaliya, mwijukulu Meshulamu, mu nyumba ya Nahano, anamúbwira kwokuno: ⁴ «Ugendage imunda umugingi mukulu Hirikiya, munaharuure ifwaranga ízikaleetwa mu nyumba ya Nahano, zirya za'balaliizi bo'lwivi bâli kizi kuumania mu bandu. ⁵ Yizo fwaranga, zisikirizibwe yabo bimangizi ábali mu lola imikolwa yo'kuyumaanania inyumba ya Nahano. Kwokwo, ikyanya abakozi bali mu kola mwo, balonge ukuhembwa. ⁶ Zikizi haabwa na ábali mu randa imbahwa, na'buubasi, na ábali mu bumba amatafaari. Bakizi gula ibiti na'mabuye mabere, hi'gulu lyo'kuyumaanania inyumba. ⁷ Ikyanya abimangizi bo'luubako bagasikirizibwa ifwaranga, batahuunwe kwo

batange umuharuuro gwazo. Mukuba, bali mu zikoleesa bwija, buzira kuzikomoola kwo.»

⁸ Ha nyuma, umugingi mukulu Hirikiya anabwira Safanu, umwandisi we'bwami: «Ewe! Mu nyumba ya Nahano, keera nabona mwe'kitaabo kye'maaja.» Kirya kitaabo, Hirikiya anamúsikiiriza kyo, anakisoma.

⁹ Yugwo mwazi, umwandisi Safanu anagendi gumenyeesa mwami, ti: «Ziry a fwaranga zooshi ízikakumanibwa mu nyumba ya Nahano, abakozi baawe keera bazisikiiriza abakozi ábayimangiiri imikolwa yo'kugiyumaanania.»

¹⁰ Umwandisi Safanu anashubi bwira mwami: «Ulya mugingi Hirikiya, ambeereza ikitaabo.» Safanu anakisoma imbere lya mwami.

¹¹ Galya magambo ga mu kitaabo kye'maaja, ikyanya mwami akagayuvwa, anayami daatula ibyambalwa byage. ¹² Anahamuliza umugingi Hirikiya, na Ahikaamu mugala Safanu, na Haki-boori mugala Mikaaya, kuguma no'mwandisi Safanu, na Hasaya umukozi wa mwami, ti: ¹³ «Bwo keera twabona kino kitaabo, mugendi hanuusa Nahano hi'gulu lyani, na hi'gulu lya'Bayuda booshi, gira tulonge ukusobanukirwa na ibiri mwo. Si ngiisi ibiyandisirwi mwo, balya bashokuluza biitu batâli kizi bisimbaha. Kyo kitumiri Nahano akoli turakariiri bweneene.»

¹⁴ Umugingi Hirikiya, na Ahikaamu, na Haki-boori, na Safanu, na Hasaya, yabo booshi banagendi hanuusa umuleevi-kazi muguma, iziina lyage ye Hulida. Uyo mukazi âli riiri muka Salumu mugala Tikwa, mwijukulu Harihasi, úwâli kizi singula imirondo ya mu nyumba ya

Nahano. (Ku yikyo kyanya, Hulida âli tuuziri mu kaaya ke'Yerusaleemu, uluhande lwa kabiri.)

¹⁵ Uyo Hulida anababwira, ti: «Uyo úkamùtuma imwani, mugendi múbwira kwo ¹⁶ Nahano Rurema wa'Bahisiraheeri adeta kwokuno: “Nga ngiisi kwo mwami we'Buyuda asoma mu kitaabo, ngashereeza kano kaaya, kuguma na'bandu baamwo. ¹⁷ Ubute bwani hi'gulu lye'Yerusaleemu, bugakayuuka, butaganaki hooaha. Mukuba, yabo bandu keera bakanjanda, banakola mu yokera imigisi umubadu, banakoli nyagaziizi, mu kukizi giyibaajira”

¹⁸ «Haliko, bwo mwami we'Buyuda akamùtuma, gira muhanuuse Nahano, mumúbwire kwokuno: “Yago magambo go ukayuvwa, Nahano Rurema wa'Bahisiraheeri agweti agaadeta hi'gulu lyago kwokuno: ¹⁹ Keera ukayuvwa ngiisi kwo n'gadaaka kano kaaya, nanadaaka kiri na'batuulaga baamwo, kwo kagashaka. Haaho, umutima gwawe gwanajuguma, wanayibiika haashi imbere lyani. Wanadaatula ibyambalwa byawe, iri unaliruuka imbere lyani. Yiby byoshi, keera nabiyuvwa. ²⁰ Ku yukwo, ugagenda imunda lukalamuka, unaziikwe ku mutuula. Ngiisi kwo ngahaniiriza kano kaaya, amasu gaawe gatagaki bibona.”»

Yabo bakulu, ikyanya bakayuvwa iyo ndumwa, banagitwalira mwami Yosiya.

*Mwami Yosiya agalulira abandu imwa Rurema
(2 Kutondobola 34.3-7, 29-33)*

¹ Ha nyuma, mwami Yosiya anatumira abakulu booshi be'Buyuda, na'bandu be'Yerusaleemu. ² Ne'ri bakayija, anabagendana ha nyumba ya Nahano, ali kuguma na'bandu booshi be'Buyuda, na'be'Yerusaleemu: abanalushaagwa, na'bagunda, kiri na'bagingi, na'baleevi. Kwokwo, kirya kitaabo kye'kihango ikikaboneka mu nyumba ya Nahano, mwami anabasomera kyo.

³ Ha nyuma, mwami anayimanga ha nguliro, anashubi nywana ikihango na Nahano. Anamúlagaania kwo agakizi múkulikira, iri anasimbaha imaaja zaage, ne'migeeza yage, na'mategeko gaage. Yukwo kusimbaha, kunabe ku mutima gwage gwoshi, na ku nzaliro zaage zooshi. Analagaania kwo agakizi koleesa amagambo gooshi ge'kihango, nga kwo gayandisirwi mu kitaabo. Yiby byoshi, abandu booshi nabo, banalagaania kwo bagakizi bikulikira.

⁴ Uyo Yosiya anakuumania umugingi mukulu Hirikiya, kuguma na'batabaazi baage, na'balaliizi bo'lwivi. Anababwira kwo bayeruuse inyumba ya Nahano, mu kugishaaza mwe'bindu byoshi ibikataluulwa hi'gulu lyo'muzimu Baali, na hi'gulu lya Hasheera, na hi'gulu lye'ndonde iziri kwi'gulu. Yiby byoshi, anabisingoolera inyuma lye'Yerusaleemu, mu musima gwe'Kidooroni, anawala umunyota-kiiko gwabyo i Beteeri.

⁵ Irya mizimu, abaami be'Buyuda bâli mali gibiikira abagingi, gira bakizi giyokera umubadu mu mbeero za ha'marango ge'Buyuda, kiri na mu mbeero ízâli zungulusiri i Yerusaleemu. Yabo bagingi, bâli kizi yokya umubadu hi'gulu lyo'muzimu Baali, na hi'gulu li'zuuba, no'mwezi, ne'ndonde zooshi íziri kwi'gulu. Yabo bagingi booshi, Yosiya anabashaaza.

⁶ Mwami Yosiya anashaaza ne'nguliro yo'muzimu Hasheera mu nyumba ya Nahano, anagitwala mu musima gwe'Kidorooni, inyuma lye'Yerusaleemu, anagisingoolera mwo, anagivungula, halinde yanaba munyota-kiiko, anagushabulira ku maherero ga'bagunda.

⁷ Anahongola ne'nyumba za'bashule, ízâli riiri mu nyumba ya Nahano. (Haaho, ha'bakazi bâli kizi hangira ibyambalwa byo'muzimu Hasheera.)

⁸ Abagingi booshi ábâli tuuziri mu twaya twe'Buyuda, Yosiya anabagalulira i Yerusaleemu. Anayulubaza imbeero zo'kuyikumbira imigisi, kulyoka i Geba, halinde Beeri-Sheba. Mukuba, haaho, ha'bagegi bâli kizi yokera umubadu. Anahongola ne'mbeero ze'migisi, ízâli riiri ku Lwivi lwa Yoshwa, umutwali we'Yerusaleemu. (Yulwo lwivi, lwâli uluhande lwe'lumoshu lwo'lwivi lwa'kaaya, ku mulyango gwo'kuyingira mwo.)

⁹ Balya bagingi ábâli kizi kolera mu mbeero ze'migisi, batanahanguulwa kandi kwo bakizi kola ha katanda ka Nahano i Yerusaleemu. Kundu kwokwo, banahanguulwa kwo bakizi

lya imikate mizira saama, kuguma na'baabo bagingi.

¹⁰ Mwami Yosiya anashereeza na'katanda ko'kuyikumbira umuzimu Moleki, mbu lyo hataki gire umundu yeshi úgakasiriigiza kwo mugala wage, kandi iri munyere wage. Yako katanda kâli i Tofeeti, inyuma lyo'luzitiro lwe'Yerusaleemu, mu ndekeera ya Beni-Hinoomu.

¹¹ Na ku njira yo'kuyingira mu nyumba ya Nahano, abaami be'Buyuda bâli mali tereka he'migisi ye'fwarasi, hi'gulu lyo'kuyikumba izu-uba. Iyo migisi, yâli teresirwi hoofi ne'kyumba kyo'mukulu Natani-Mereki, íkyâli ku nyumba nanike ibutambi. Irya migisi yoshi, Yosiya anagilyosa, anayokya kiri na'magaare gaazo.

¹² Ku katwe ka'kajumiro ko'muhisi mwami Ahaazi, yabo baami be'Buyuda bakayubaka kwo'tutanda. Natwo, mwami Yosiya anatuhongola, kuguma no'tutanda two Manaasi akayubaka mu mbuga zombi ze'nyumba ya Nahano. Anabishaaza yaho, anabifuta-futa, anabilasha bitolo-bitolo, mu musima gwe'Kidooroni.

¹³ Uluhande lwe'sheere lwe'Yerusaleemu, kiri no'luhande lwo'mugazi gwo'bushereeze, umuhisi mwami Sulumaani âli mali yubaka ye'mbeero zo'kuyikumbira Hashitoreeti, umuzimu-kazi gwa'Basidooni, na Kemooshi, umuzimu gwe'Mohabu, na Mirikomu, umuzimu kyagaza gwa'Bahamooni. Yizo mbeero zooshi, Yosiya anazishereeza. ¹⁴ Inguliro ndaluule zo bâli kizi yikumba, anazivungula-vungula.

Anavungula-vungula ne'nguliro zo'muzimu Hasheera. Yaho handu, anahabwikira na'mavuha ga'bandu.

¹⁵ Umuhisi Yerobwamu mugala Nebati, âli mali yubaka kalya katanda ku marango go'mugazi i Beteeri, kuguma ne'mbeero. Yiby byombi, byanakizi hubiisa Abahisiraheeri bwe-neene. Kwokwo, Yosiya anabihongola. Anabisin-goola, anabivungula-vungula, halinde lwan-aba lukungu, anasingoola ne'migisi yo'muzimu Hasheera.

¹⁶ Mwami Yosiya, iri akakebagana, anabona amaherero ku mugazi. Anadeta kwa'mavuha gazuulwe, ganasingoolwe ku katanda, hi'gulu lyo'kukayulubaza. Kwokwo, kwo bakakoleesa igambo lya Nahano, nga kwo'mukozi wa Rurema akagwanwa alitangira ubuleevi.

¹⁷ Mwami anabuuzza: «Ulwingo lwo mbwini iriira munda, luli lwa biki?» Abandu ba mu kaaya banashuvya: «Liri iheero lyo'mukozi wa Rurema úkalyoka i Buyuda, anayiji daaka kano katanda, anagwanwa adeta gaagano magambo. Na buno, keera gakoleka.»

¹⁸ Mwami anakyula kwokuno: «Umúlekere yaho. Hatagirage umundu úgalyosa amavuha gaage.*» Kwokwo, banaleka amavuha gaage, kuguma na'mavuha go'muleevi úkalyoka i Samariya.

¹⁹ Mu ngiisi kaaya ke'Samariya, mwami Yosiya anahongola imbeero zo'kuyikumbira imigisi ku marango, anazyulubaza, nga kwo aka-gira i Beteeri. Yizo mbeero zooshi, abaami

* 23:18 23.18 1 Baami 13.29-31.

ba'Bahisiraheeri bo bakaziyubaka, zanayagaza Nahano bweneene. ²⁰ Ngiisi bagingi booshi ba yizo mbeero zo'kuyikumbira imigisi, Yosiya anabayitira ku tutanda twabo, anatuyokera kwa'mavuha gaabo. Iri akayusa ukugira kwokwo, anagalukira i Yerusaleemu.

*Yosiya agira ulusiku lukulu lwe'Pasaka
(2 Kutondobola 35.1-19)*

²¹ Ha nyuma, mwami Yosiya anabwira abandu booshi kwokuno: «Mushambaalire Ipasaka, hi'gulu lya Rurema Nahamwinyu, nga kwo biyandisirwi mu kino Kitaabo kye'Kihango.»

²² Iyo Pasaka, ndaayo gindi ikagirwa nge'yo, ukulyokera ku kyanya abatwi be'maaja bâli kizi twala Abahisiraheeri, halinde ku kyanya kya'baami ba'Bahisiraheeri, na'be'Buyuda.

²³ Uyo Yosiya, ikyanya akahisa imyaka ikumi na munaana atwaziri, lyo bakashambaalira Ipasaka ya Nahano i Yerusaleemu.

Ukusiguusa ubutwali bwa Yosiya

²⁴ Ulya musingi mukulu Hirikiya, ikyanya akagwana zirya maaja mu nyumba ya Nahano, mwami Yosiya anasimbaha zooshi nga kwo ziyandisirwi mu kitaabo kyazo. Mu kaaya ke'Yerusaleemu, na mu Buyuda bwoshi, akashaaza abalozi, na'balaguza, ne'migisi, ne'mizimu, kuguma ne'bindi byoshi byo'kuyagazania.

²⁵ Ndaaye gundi mwami yeshi úwâli riiri nga Yosiya, aba we'mbere lyage, kandi iri we'nyuma lyage. Âli kizi kolera Nahano ku mutima gwage gwoshi, na ku misi yage yoshi, na ku bwenge

bwage bwoshi, ukukulikirana na ngiisi kwo biyandisirwi mu maaja za Musa.

²⁶ Kundu kwokwo, bulya bute bwo Nahano âli yuvwiti hi'gulu lya'Bayuda, butakamala. Mukuba, Manaasi âli mali múraakaza bweneene. ²⁷ Kyanatuma Nahano agaadeta kwokuno: «Yabo Bayuda, ngabayimula imbere lyani, nga kwo n'gayimula Abahisiraheeri. Ngalahira akaaya ke'Yerusaleemu, kundu nâli mali katoola. Kiri ne'no nyumba yani, ngagilahira, kundu n'gadeta, ti: “Mwomwo, mwi'ziina lyani ligayama.”»

Imbeka yo'butwali bwa Yosiya

(2 Kutondobola 35.20–36.1)

²⁸ Uyo Yosiya, igindi myazi yage, na byoshi byo âli kizi gira, biyandisirwi mu Kitaabo kya'magambo ga'Baami be'Buyuda.

²⁹ Ikyanya Yosiya âli riiri mwami, mwami Neko we'Miisiri anagenda halinde ku lwiji Hefuraati, gira agendi tabaala mwami we'Hasuriya. Mwami Yosiya anayimuka, agendi múlwisa. Uyo mwami Neko, mbu amúbonage, anamúyitira i Megido. ³⁰ Ikirunda kya Yosiya, abakozi baage banakitwala mwi'gaare, banakigalulira i Yerusaleemu, banamúziika mu shinda yage ya yenyene. Ha nyuma, abandu be'Buyuda banayabiira mugala wage Yohaazi, banamúshiiga amavuta, mu kumúyimika abe mwami ahandu ha yishe.

Mwami Yohaazi we'Buyuda

(2 Kutondobola 36.2–4)

³¹ Ikyanya Yohaazi akayima, âli kola ne'myaka makumi gabiri ni'shatu, anahisa imyezi ishatu atwaziri i Yerusaleemu. Nyina ye wâli Hamutali munyere Yeremiya, wa mu kaaya ke'Ribuna.

³² Uyo Yohaazi anakizi gira amabi imbere lya Nahano, nga kwo bashokuluza baage bâli kizi gira. ³³ Mwami Neko we'Miisiri, anamûlasha mu nyumba ye'mbohe mu kaaya ke'Ribila, mu kihugo kye'Hamaati, lyo atashubi twala i Yerusaleemu. Anarambuliisa abandu be'Buyuda ibilo bihumbi bishatu na magana gana bye'harija, ne'bilu makumi gashatu bye'nooro.

³⁴ Ahandu ho'yo Yohaazi, mwami Neko we'Miisiri anayimika ugundi mugala mwami Yosiya, iziina lyage Heryakimu. Mwami Neko anahindula iziina lya Heryakimu, anaba ye Yoyakimu. Haliko, mwene wabo wa Yohaazi, Neko anamûtwała i Miisiri, anagendi fwira yo.

*Mwami Yoyakimu we'Buyuda
(2 Kutondobola 36.5-8)*

³⁵ Uyo mwami Yoyakimu anakizi heereza mwami we'Miisiri iharija ne'nooro. Na mu kukizi bilonga, anarambuliisa Abayuda, ukukulikirana no'bugale bwabo.

³⁶ Uyo Yoyakimu, ikyanya akayima, âli kola ne'myaka makumi gabiri ni'taanu, anahisa imyaka ikumi na muguma atwaziri i Yerusaleemu. Nyina, ye wâli Zebuda munyere Pedaya wa mu kaaya ke'Ruma. ³⁷ Yoyakimu anakizi gira amabi imbere lya Nahano, nga kwo bashokuluza baage bâli kizi gira.

24

¹ Uyo Yoyakimu, ikyanya âli twaziri ikihugo kye'Buyuda, Nebukandeneza mwami we'Babeeri, anayiji kiteera. Uyo Yoyakimu anatee hisa imyaka ishata agweti agamúkolera. Halikago ha nyuma, anayishungula, anahuna.

² Kyanatuma Nahano agaatuma abanyazi be'Babeeri, na'be'Haraamu, na'be'Mohabu, na'be'Hamooni, banayiji teera ikihugo kye'Buyuda, gira bakishereeze, ukukulikirana na ngiisi kwo Nahano akadeta ku njira ya'bakozi baage abaleevi.

³ Yibyo byoshi, ku kasiisa Nahano ye katuma bigakoleka ku Bayuda, gira alonge ukushaaza ibyaha bya mwami Manaasi, ne'bihigo byoshi byo âli kizi yifunda mwo. ⁴ Uyo Manaasi akayita abandu bingi bazira buhube, halinde akaaya ke'Yerusaleemu kanayijula umuko gwabo. Ikyanya akagira kwokwo, Nahano atanalooza ukumúkoga.

⁵ Uyo Yoyakimu, ibindi byoshi byo âli kizi gira, biyandisirwi mu Kitaabo kya'magambo ga'Baami be'Buyuda. ⁶ Iri hakazinda, Yoyakimu anashaaja. Mugala wage Yoyakini, anayima ahandu haage.

⁷ Mwami we'Miisiri atanaki lyoka mu kihugo kyage. Mukuba, mwami we'Babeeri akamúnyaga ibihugo íbyâli riiri bye'mwage yaho kare, ukulyokera ku kyambu kye'Miisiri, halinde ku lwiji Hefuraati.

*Mwami Yoyakini we'Buyuda
(2 Kutondobola 36.9-10)*

⁸ Uyo Yoyakini, ikyanya akayima, âli kola ne'myaka ikumi na munaana, anahisa imyezi ishata atwaziri i Yerusaleemu. Nyina ye wâli Nehusita munyere Herinatani, we'Yerusaleemu.

⁹ Uyo Yoyakini anakizi gira amabi imbere lya Nahano, nga kwo yishe âli kizi gira.

¹⁰ Mu butwali bwo'yo Yoyakini, abasirikaani bo'lya mwami Nebukandeneza we'Babeeri, banayija gira bateere i Yerusaleemu, banagisokanana. ¹¹ Ku kyanya bakaba baki gweti bagagisokanana, uyo Nebukandeneza yenyene anahika yo.

¹² Haaho, mwami Yoyakini we'Buyuda anayabirwa, anayitanga imwa yabo bagoma, kuguma na nyina, na'bahanuuzi baage, na'bagangambale baage, na'batwali baage.

Ulya mwami Nebukandeneza we'Babeeri, iri akahisa imyaka munaana atwaziri, anawala Abayuda booshi imbohe. ¹³ Anayabiira ibindu byoshi bya mu nyumba ya Nahano, kiri ne'bya mu kajumiro. Ibirugu bye'nooro byo mwami Sulumaani akalingaania, anabivungula-vungula byoshi. Bikakoleka kwokwo, nga kwo Nahano âli mali gwanwa adeta.

¹⁴ Nebukandeneza anayabiira hoofi abandu booshi be'Yerusaleemu, kuli kudeta abakulu booshi, ne'bikalage bya'basirikaani, na'banabulenga booshi, na'batuzi be'byuma. Yabo booshi bo akatwala imbohe, bâli riiri bandu bihumbi ikumi. Ndaaye mundu úkasigala, båtali banakahuku naaho.

¹⁵ Ulya Nebukandeneza akalyosa Yoyakini i Yerusaleemu, anamútwala imbohe, halinde

mu kihugo kye'Babeeri, anatwala na nyina, na bakaage, na'bakulu ba'basirikaani baage, na'bandi bakulu ba mu kihugo. ¹⁶ Anatwala abasirikaani booshi be'Buyuda. Umuharu-uro gwabo, bâli riiri bandu bihumbi birinda, kuguma na'banabulenga, na'batuzi be'byuma kihumbi. Yabo booshi, bâli riiri bikalage, banâli shobwiri ukugira izibo.

¹⁷ Nebukandeneza anayimika Matania, yishe wage Yoyakini, abe mwami ahandu haage, anahindula iziina lyage, abe Zedekiya.

Mwami Zedekiya we'Buyuda
(2 Kutondobola 36.11-12; Yeremiya 52.1-3a)

¹⁸ Uyo Zedekiya, ikyanya akayima, âli kola ne'myaka makumi gabiri na muguma, anahisa imyaka ikumi na muguma, atwaziri i Yerusaleemu. Nyina ye wâli Hamutali munyere Yeremiya, wa mu kaaya ke'Ribuna.

¹⁹ Uyo Zedekiya anakizi gira amabi imbere lya Nahano, nga kwo Yoyakimu âli kizi gira.

²⁰ Kyanatuma Nahano agarakarira bweneene abandu be'Yerusaleemu na'be'Buyuda, anabahana halinde booshi banatwalwa i mahanga.

Akaaya ke'Yerusaleemu kashereezibwa
(2 Kutondobola 36.13-21; Yeremiya 52.3b-11)

Ha nyuma, uyo Zedekiya anahuna imbere lya mwami we'Babeeri.

25

¹ Ikyanya Zedekiya akahisa imyaka mwenda atwaziri, ulya mwami Nebukandeneza we'Babeeri anahika hoofi na'kaaya

ke'Yerusaleemu mu siku ikumi zo'mwezi gwi'kumi, ali na'basirikaani baage booshi. Banashumbika imbere lyako, banakasokanana bukayu. Banalunda uluvu ku luzitiro lwako, gira balonge ukulushona kwo, banakateere. ² Banagenderera ukukasokanana, halinde mu mwaka gwi'kumi na muguma gwo'butwali bwa Zedekiya.

³ Mu lusiku lwo'mwenda lwo'mwezi gwa kana, umwena gwanagunuuzwa bweneene mu kaaya, halinde hatanaki boneka íhiyimbwa hyokulya.

⁴ Haaho, luhande luguma lwo'luzitiro lwa'kaaya lwanahongolwa. Ikyanya balya Bababeeri bâli ki sokaniini akaaya, mwami Zedekiya, kuguma na'basirikaani booshi, banagira mbu batibite bushigi, banalenga mwi'tongo lya mwami, ku lwivi ha kati ke'bigu bibiri, banapuumuka, halinde mu ndekeera yo'lwiji Yorodaani.

⁵ Ulya mwami Zedekiya, abasirikaani be'Babeeri banamúlandiriza, banamúgwatira mu ndekeera ye'Yeriko. Abasirikaani baage booshi banamúhemukira, banashaabuka.

⁶ Yabo Bababeeri, ikyanya bakagwata mwami Zedekiya, banamútwala imunda mwami wabo i Ribila. Haaho, ho mwami Nebukandeneza akatwira Zedekiya ulubaaja. ⁷ Abababeeri b-natee yita bagala baage mu masu gaage, banamújomola amasu, babuli múshweka utubangira, banamútwala i Babeeri.

*Inyumba ya Nahano yasingoolwa
(Yeremiya 52.12-23)*

⁸ Ikyanya mwami Nebukandeneza we'Babeeri âli kola ne'myaka ikumi na mwenda atwaziri, mu lusiku lwa kalinda lwo'mwezi gwa kataanu, Nebuzaradani umukulu wa'basirikaani baage, anayingira i Yerusaleemu. ⁹ Uyo mukulu, anasingoola inyumba ya Nahano, na'kajumiro, ne'zindi nyumba zooshi ze'Yerusaleemu. Ngiisi nyumba mbamu, akagisingoola. ¹⁰ Kiri ne'nzitiro zooshi ze'Yerusaleemu, anabwira abasirikaani be'Babeeri kwo bazihongolere haashi.

¹¹ Uyo Nebuzaradani anatwala imbohe abandu âbâli ki sigiiri i Yerusaleemu, kiri na'bandi booshi âbâli koli yitaaziri boonyene imwa mwami we'Babeeri. ¹² Halikago akasiga banakahuku baguma, gira bakizi lima indalo ze'mizabibu, ne'zindi ndalo.

¹³ Yabo Bababeeri banagenda ha nyumba ya Nahano, banahooja-hooja ziryâ nguliro mbamu ze'miringa zombi izâli riiri imbere lyayo, ne'bitumbi bye'miringa, kiri no'lya nangungubanga we'ndango ye'miringa. Iyo miringa, banagitwala i Babeeri. ¹⁴ Banatwala ne'nyungu, ne'mbahwa zo'kushamata, ne'mikasi, ne'miiko yo bâli kizi koleesa mu kuyokya umubadu, ne'bindi birugu byoshi bye'miringa îbyâli kizi koleesibwa mu nyumba ya Nahano. ¹⁵ Banatwala ne'sheetezo niniini, ne'nzoozo zo'kubiikira umuko. Uyo mukulu anatwala ngiisi kirugu kye'nooro muguuhya, na ngiisi kirugu kye'harija.

¹⁶ Sulumaani akakoleesa imiringa mingi mu kuyubaka inyumba ya Nahano, na mu kuyumaanania yizo nguliro zibiri, no'lya nangun-

gubanga we'ndango, ne'bitumbi byo'kugitereka kwo. Iyo miringa yoshi, yanaba mizito bwe-neene, halinde itangagerwa. ¹⁷ Ngiisi nguliro yâli no'bula bwe'meetere mwenda. Na kwi'twe lya ngiisi nguliro kwâli injembe ze'miringa. No'bula bwa ngiisi lushembe, yâli meetere nguma ne'kitolo, lwanâli lusoose kwe'birimbiiso bya'makomamanga bye'miringa.

*Abandu be'Buyuda batwalwa i Babeeri
(Yeremiya 52.24-27)*

¹⁸ Ha nyuma, Nebuzaradani, umukulu wa'balaliizi ba mwami, anatwala imbohe umugingi mukulu Seraya, na Sefaniya umugingi wa kabiri, na'bakulu bashatu ba'balaliizi be'nyiivi.

¹⁹ Abandi Bayuda bâli ki bishamiri mu kaaya. Mu kati kaabo, anagwata mukulu muguma úwâli yimangiiri abasirikaani mwi'zibo, kuguma na'banalushaagwa bataanu ba mwami. Anatwala no'mwandisi wo'mukulu wa'basirikaani úwâli kizi yandika abasirikaani bahyaha, kuguma na'bandu makumi galindatu bo akagwana i Yerusaleemu. ²⁰ Yabo booshi, Nebuzaradani anabatwala imunda mwami Nebukandeneza we'Babeeri, i Ribila. ²¹ Yeyo munda i Ribila mu kihugo kye'Hamaati, mwami anayami bayita booshi. Kwokwo, abandi Bayuda banatwalwa i mahanga, bagendi ba baja.

*Gedaliya aba guvuruneeri we'Buyuda
(Yeremiya 40.7-9; 41.1-3)*

²² Mwami Nebukandeneza we'Babeeri, ana-toola Gedaliya mugala Ahikaamu, mwijukulu

Safanu, anamúbiika, abe mutwali wa'Bayuda booshi ábâli sigiiri mu kihugo kyabo.

²³ Abakulu booshi ba'basirikaani, kuguma na'bandu baabo, iri bakayuvwa kwo mwami we'Babeeri atoola Gedaliya abe mutwali, banamúgendera iyo munda i Misipa. Mu kati kaabo, mwâli riiri Hishimaheeri mugala Netaniya, na Yohanani mugala Kareya, na Seraya mugala Tahumeti wa mu kaaya ke'Netofa, na Yazaniya mugala Makaati, kuguma na'bandu baabo.

²⁴ Gedaliya anabiika indahiro imbere lyabo booshi, ti: «Yaba bakulu be'Babeeri, mutakizi bayoboha. Mubeere mu kihugo, munakolere mwami we'Babeeri. Kwokwo, lyo mugakizi genduukirwa.»

²⁵ Kundu kwokwo, mu mwezi gwa kalinda, Hishimaheeri mugala Netaniya, mwijukulu Herishama, úwâli riiri wa mwi'kondo lye'kyami, anagenda i Misipa. Ne'ri akahikaga imunda Gedaliya, ali na'bandu baage ikumi, banayami múyita kuguma na'Bayuda na'Bababeeri bo bâli ririinwi.

²⁶ Haaho, Abahisiraheeri booshi, abakulu na'bagunda, kuguma na'bakulu ba'basirikaani, banatibitira i Miisiri, bwo bâli yobohiri Abababeeri.

Yoyakini alikwa
(*Yeremiya 52.31-34*)

²⁷ Mwami Yoyakini we'Buyuda, iri akahisa imyaka makumi gashatu ni'rinda ali mu nyumba ye'mbohe i Babeeri, mwami Heviri-Merodaaki anayima mu Babeeri. Mu gwogwo

mwaka, iri hakaba mu siku makumi gabiri na zirinda zo'mwezi gwi'kumi na kabiri, anakoga Yoyakini, anamúhulusa mu nyumba ye'mbohe. ²⁸ Anakizi múganuza ne'shagayo, anamúgingika ukuhima abandi baami bo bâli ririinwi mu mbohe i Babeeri.

²⁹ Kwokwo, Yoyakini anahogola imirondo yage ye'mbohe. Ngiisi lusiku, ku kyanya Yoyakini âli ki riiri ho, anakizi shangiira ibyokulya na mwami we'Babeeri. ³⁰ Mwami anakizi múheereza ugwage musheego ngiisi lusiku, halinde ku kyanya akashaaja.

**Ibibiriya: Igambo Iya Rurema mu ndeto
ye'kifuliiru
Fuliiru: Ibibiriya: Igambo Iya Rurema mu ndeto
ye'kifuliiru (Bible)**

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Fuliiru

Contributor: SIL International (in Africa)

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

871cddeb-c358-58e1-a46a-1b6006a51f3b